

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5
Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računa: za Ljubljansko pokrajino pri pokrajinskem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Cori Post. No 11-3118

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglasne iz Kr.
Italije in moznostna ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina zna mesečno Lk 10,-
za innocestvo vključno s »Ponedeljkom«
trotne Lk 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Kotopis: se ne vračaja.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad esteri:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Concentramenti nemici efficacemente battuti

Attività di elementi esploranti lungo il confine libico-tunisino — 20 apparecchi abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 10 febbraio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 991:

Attività di elementi esploranti lungo il confine libico-tunisino.

Annunziamenti di automezzi e concentramenti di truppe sono stati battuti con buon risultato da reparti dell'aviazione dell'Asse.

Nel settore tunisino tiri di molestia delle opposte artiglierie.

Una formazione aerea avversaria ha bombardato intensamente Kairouan (Tunisia), facendo numerose vittime tra la popolazione; la caccia germanica ha abbattuto in combattimenti sedici apparecchi.

Bombe dirompenti ed incendiarie sono state sganciate su alcuni paesi del litorale calabro-jonico, su Marina e sulla città di Trapani: limitati i danni; non ancora precisate le perdite.

Nel cielo di Trapani le artiglierie controaeree italo-germaniche centravano 4 velivoli che precipitavano uno a Nord della città, un altro in mare presso le Isole Egadi, un terzo in contrada Blandino ed il quarto a Sud di Paceco.

Uspešno uničevanje sovražnih zbirališč

Delovanje izvidniških oddelkov vzdolž libijsko-tuniške meje — 20 letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 10. februarja naslednje 991. vojno poročilo:

Delovanje izvidniških elementov vzdolž libijsko-tuniške meje.

Oddelki osnega letalstva so zbijali zbirališča motornih vozil in čet z dobrim uspehom.

V tuniškem odseku motilni streli objestranega topništva.

Sovražnji letalski oddelki so močno bombardirali Kairouan (Tunis), pri čemer je povzročil številne žrtve med prebivalstvom. Nemški lovci so v spopadih sestrelili 16 sovražnih letal.

Na nekaterih krajih kalabrijsko-jonske obale so bile odvzete rušine in zažigalne bombe, prav tako na Marino in na mesto Trapani. Povzročena je bila omejena škoda, izgube pa niso še ugotovljene.

V zraku nad Trapanijem je italijansko-nemško topništvo zadelo štiri letala, izmed katerih je eno padlo na zemljo severno od mesta, neko drugo v morje v višini otokov Egadi, tretje v kraju Blandino in četrto južno od Paceca.

Za Domovino so padli Januarski seznam izgub

Rim, 9. febr. s. Glavni stan italijanskih Oboroženih sil objavlja:

Izgube v mesecu januarju in one, ki niso bile vsote v prejšnjih seznamih, glede katerih so prispelo do 31. januarja predpisane listine in imenske oznake, so:

Vojstva in Milica: Severna Afrika: padlih 440, ranjenih 592, pogrešenih 4520. Rusija: seznam padlih v operacijah na vzhodni fronti se ugotavlja glede imenskih oznak; ranjenih je bilo 10.285, pogrešenih 27.000. Balkan in ostalo zasedeno ozemlje: padlih 251, ranjenih 415, pogrešenih 57. Ozemlje Italije: padlih 26, ranjenih 25.

Mornarica: padlih 131, ranjenih 324, pogrešenih 867.

Letalstvo: padlih 75, ranjenih 110, pogrešenih 108.

Trgovinska mornarica: (od 10. junija 1940 do 31. januarja 1943-XXI.) padlih 1892, ranjenih 493.

Seznam padlih so objavili v posebnem dodatku k listu »Le Forze Armate«. Slavnim borcev in njih družinam ganjena neminljiva hvaležnost domovine!

Prisega ministrov

Rim, 9. febr. s. Danes opoldne so novi ministri prisegli Nj. Vel. Kralju in Cesarju, ki jih je nato zadržal v prisrčnem razgovoru.

Rim, 9. febr. s. Minister za narodno vzgojo je potrdil imenovanje ministrskega generalnega inspektorja dr. Collattina Colalta za šefa kabineta ter je imenoval za svojega osebnega tajnika dr. Iva Mattuccija, upravnega direktorja Kr. univerze v Pisi.

Japonski uspehi na južnem Pacifiku

Na Salomonskem otočju in na Novi Gvineji so japonske oborožene sile v celoti dosegle svoje cilje in prizadevale sovražniku hude izgube

Tokio 9. febr. s. Japonski glavni stan poroča, da so japonske vojske in mornariške sile v skupni Salomonskih otokih in Novi Gvineji od preteklega poletja uničile 25.000 sovražnikov, sestrelile 230 naprotih letal, razdejale 30 topov in razdejale ali zažgale 25 oklopnih avtomobilov. Japonske vojske in mornariške sile v južnem Pacifiku so od preteklega poletja poslale edince na Salomonske otoke in na Novo Gvinejo ter so zasedle strateške postojanke in onemogočile sovražne protinapade in tako postavile temelje za nove operacije.

Poveljstvo dodaja, da so japonske čete, ki so napredovale proti Buni na Novi Gvineji, da bi olajšale prej imenovane operacije, kljub številnim premoči sovražnika strle žilav sovražni odpor. Ob koncu januarja so se te čete po zaključitvi svoje misije premestile na druge točke. Enako se je zgodilo s silami, ki so imele nalogo ščititi operacije na otoku Guadalcanar v skupni Salomonskih otokih. Povedo so japonske stalno in močno pritiskali na sovražne sile, ki so bile na ta način zadržane da se je lahko izvedla premestitev japonskih oddelkov v največjem redu.

Japonske izgube v teh operacijah so bile 16.773 padlih v borbi ali umrlih za posledicami dobljenih ran ter 139 letal ki so se vrgla na sovražne objekte in se niso več vrnila. Japonske izgube so torej zdaleka manjše od izgub, ki so jih zadane sovražniku.

Tri angleška letala sestreljena nad Rangunom

Tokio 9. febr. s. Med včerajšnjim napadom na Rangun je angleško letalstvo izgubilo tri bombnike, katere je sestrelilo protiletalsko topništvo. V letalskih dvobojih pa je bil sestreljen ali hudo poškodovan pa 6 nadaljnjih letal.

Novi japonski proračun

Tokio 9. febr. s. Japonski tisk poroča, da bodo razpisana državna posojila za 21 milijard in 420 milijonov jenov. Listi podčrtavajo nadalje da znaša redni in zredni proračun za novo proračunsko dobo 36 milijard in 36 milijonov jenov za 11 milijard 342 milijonov več

Odbiti sovjetski napadi na Kavkazu

Ob zgornjem Doncu in zapadno od Oskola so bile sovjetske čete zavrnjene proti vzhodu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. febr. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Hudi obrambni boji v južnem delu vzhodne fronte so se tudi včeraj nadaljevali z nezmajljivo silo. V žilavi obrambi so bile sovjetskim četam v številnih napadih prizadete hude izgube.

Po oživiljenju bojnega delovanja na zapadnem Kavkazu so bili zavrjeni vsi sovražniški napadi, deloma podprti tudi z oklopnimi oddelki.

Na področju zgornjega Donca in zapadno od oskolskega odseka niso nemške divizije na več mestih ustavile samo sovražnikovega napredovanja, temveč so vrgle sovjetske čete, ki so utrpeli hude izgube, proti vzhodu. Pri tem je bil sovražniški konjeniški polk uničen skoraj do zadnjega. V teh borbah sta se p. sebo odlikovali 161. in 45. pehotna divizija.

V srednjem odseku in v severnem odseku vzhodne fronte je potekel dan v splošnem mirno.

Na severnoafriški fronti samo krajevno topniško in izvidniško delovanje. Strmo-glavna letala so uspešno obstreljevala sovražne baterije na tuniškem visokogorju. Pri dnevnih poletih nad pristanišče Bono so nemška bojna letala zadela s težkimi bombami velik, tovorno ladjo in razdejala več skladišč. V letalskih bojih so nemški lovci sestrelili 16 sovražnih letal.

Posamezni angleški bombniki so izvedli preteko noč neukinkovite vznemirjalne polete nad nemško zapadno ozemlje.

Nemška bojna letala so bombardirala včeraj več krajev v južni in vzhodni Angliji.

Moč in pomen nemškega obrambnega sistema

Berlin, 10. febr. s. Znano je, da se nemški obrambni sistem na vzhodnem bojišču v sedanjih srditih borbah opira predvsem na utrjene postojanke, ki so dobro oborožene in močno zasedene in ob katerih se mora streti, kakor se je dogodilo to pot, siloviti sunek napadajočih sovjetskih množic. Pogosto napadajo te postojanke, ki so seveda razpršene po širnem ozemlju in druga od druge oddaljene po več desetih kilometrov, številne močnejše sovražne sile, kakor so začasno osamljene postojanke glavnih bojnih črt. To je seveda v naprej predvideno, kajti namen teh osamljenih obrambnih otkov je ta, da zaposlujejo čim večje število sovražnih sil za čim daljši čas.

»Völkischer Beobachter« objavlja danes vojno poročilo, ki pripoveduje med drugim o zmagoviti akciji na eni izmed takšnih postojank, kjer je bila nemška napadala skupina pod poveljstvom generala Kreisinga, bivšega poveljnika padalskega zbora, ki je operiral pri Rotterdamu. General Kreising in njegovi ljudje so branili eno izmed takšnih popolnoma obkoljenih postojank 22 dni, čeprav so jim stale nasproti močnejše sovjetske sile, in so končno v zori 23. dne prebili obkolitev. Po več dneh srditih in neopretranih bojih s sovražnikom, ki je navzlic izgubi ozemlja trikrat povrsti stopil obroč okrog hrabre nemške posade, se je nemškim vojakom posrečilo doseči glavino črt, ki so se med tem v popolnem redu umakrile na nove obrambne postojanke. Posadka, ki je razpolagala z letališčem, je bila sestavljena iz planinskih čet, ki so bile popolnoma opremljene in s številnimi baterijami srednjega kalibra in protiletalskimi topovi.

Kakor se doznava, je Hitler odlikoval generala Kreisinga z železnim križcem na hrastovem listu.

Močen sovjetski partizanski oddelki uničen

Berlin, 9. febr. s. Te dni so se zaključile, kakor se doznava iz pobleščenskega vira, obsežne policijske operacije, ki so se pričele ob koncu januarja proti 3000 partizanom, ki so se zagradili v nekem gozdnatem predelu južnovzhodno od Toropca. Čeprav je bil sovražnik zaščiten z močno obrambo, se je nemškim četam posrečilo potisniti ga v ostrih borbah na temsejši prostor. Po uničenju prve skupine okrog 600 partizanov so nemške čete 7. t. m. začele uničevati glavino uporniških sil. Ob tej priliki je bilo zajetih mnogo protitančkovskih topov, navadnih topov, strojnih, kočmarjev, in pušk.

Ogromno delo nemških inženjercev

Berlin, 9. febr. s. V vojnem dopisu, ki ga je objavil »Völkischer Beobachter«, se prikazuje

udejstvovanje neke kolone nemških inženjercev. V enem letu so nemški vojaki zgradili na močvirnatem predelu med Ilmskim in Ladoškim jezerom mnogo vojaških stez, pri čemer

Splošna mobilizacija nemškega naroda

Berlin, 8. febr. Po skoro treh mesecih neprestanih silovitih bojov ni nikoga znaka, da bi sovjetski pritisk popustil. Nč še ne kaže, da je blizu dan, ko se bo sovražnik izčrpan ustavil. Nasprotno prevladuje vtis, da si Stalin, opojen od doseženega uspeha, trdno nada, da bo to pot dosegel odločilno zmago. S tega stališča se da pojasniti naravnost bajeslovno zapravljene človeške in stvarnega materiala, s katerim sovjetsko vrhovno poveljstvo nadaljuje svojo ofenzivo z vedno novim dotokom rezerv, ki se zdijo v resnici neizčrpne.

Vendar gre to pot čisto gotovo za prav poslednje ruske rezerve. To potrjuje sama sestava sovražniških oddelkov, isto pripovedujejo ujetniki in razni informacijski viri, s katerimi razpolagajo nemške vojaške oblasti. To dokazuje tudi silna potreba, ki naganja Stalina, da to zimo privzema vse mogoče obupne napore iz razlogov, ki so bili že večkrat omenjeni.

Toda, ako Stalin stavi vse na eno karto, je to dejstvo nekaj nezasišljivega. Nemško javno mnenje sledi, kakor piše »Nachtausgabe«, dogledkom na vzhodu z mrzlično napetostjo ter si ne prikriva resnosti položaja, vendar pa nemški narod kljub temu ne kaže nikakega znaka vznemirjenja, marveč je bolj kakor kdajkoli gotov, da bo po preteku zimskih viharjev napočil zopet čas za odločilni udarec. To prepričanje je osnovano predvsem na gotovosti, da Rusi kljub silnemu naporu ne bodo mogli streti nemške fronte. Ves nemški tisk še danes naglašja, da je totalna vojna najkrajša vojna. Zato poudarja, da je treba dati v ta namen brezobzirno vse, in pozivi nemških listov se v moški obliki obračajo na ves narod.

»Vojaki, ki se skoro na vseh frontnih odsekih junaško upirajo nelzpremenjeni silovitosti sovražnega napada, piše DAZ so naši očetje, naši bratje in naši sinovi. Oni vedo, da jih nalo ne bo zapustil in da je odločen pošiljati jim vse, kar potrebujejo, da bodo lahko znova podvzeli zmagovalni pohod, ki bo za vselej uničil predrzne nade boljševizma.«

V tem smislu razpravlja berlinski tisk tudi o sestanku narodnosocialističnih hierarhov v Hitlerjevem glavnem stanu. Listi naglašajo, da je bil ta sestanek mogočna manifestacija trdne volje, da se z največjo odločnostjo izvede mobilizacija naroda da bi fronta dobila vse, kar potrebuje za bodoče zmage.

Imamo vtis, pravi »Börsenzeitung«, da se tudi sovražni svet zaveda te naše železne odločitve. Danes velja v Nemčiji edino geslo za vse: »Moramo zmagati in moramo zmagati.« Naloga, ki jih ima stranka pri civilni mobilizaciji, so izredno važne. Predvsem je stranka nekaj posredovalen organ med vlado in narodom ter izvršuje vse one posle, ki se iz različnih razlogov ne morejo poveriti državnemu birokratičnemu stroju. Totalna mobilizacija naroda je v svojem bistvu spontan ukrep, kajti nemški narod ve, da gre sedaj za njegovo življenje.

Anglosaške spekulacije z boljševizacijo Evrope

Zedinjene države bi rade na račun zaveznikov razširile svoje gospodstvo

Berlin, 10. febr. s. Članek, ki ga je te dni objavil podpredsednik Zedinjenih držav Wallace o letalski suverenosti Zedinjenih držav vojni, je predmet kratke beležke nemške politično-diplomske korespondence, ki poudarja, da se za to navidezno mirovno pobudo, ki naj bi jamčila varnost proti slehernemu bodočemu napadu, dejansko skriva, kakor vselej, samo težnja po uresničenju Rooseveltovih imperialističnih sanj, ali z drugo besedo, ponavljaj se, kar se je zgodilo z znamenito kupčijo s 50 rušic, ki jih je Amerika odstopila Angliji. Gre očitno za to, da se Amerika polasti najvažnejših letalskih oporišč, ki naj bi zagotovila ne le popolno gospodstvo nad vsem kar se si Američani nagražili v zadnjih letih, temveč jim tudi omogočila, da razširijo svoje osvojitve.

Nekaj pa Wallace v svojem članku ni obrazil, nadaljuje korespondenca, namreč, kako se bo Amerika mogla in kako se namerava

so uporabili milijon metrov lesa. Ta kolona je prevajala na teh močvirnatih področjih 850.000 kilometrov, 20krat več, kakor je dolg zemeljski obod. Prevozila je 109.000 ton za oskrbovanje čet zelo važnega blaga.

Madžarsko poročilo

Budimpešta, 9. febr. s. Poluradno poročilo javlja, da madžarske čete zadajajo južnozapadno od Voroneža sovražniku še nadalje hude izgube. V obrambnih borbah o gibljuv taktiki so bile dočene znatne prednosti.

Boji na finskem odseku

Helsinki, 9. febr. s. V zadnjih 24 urah so finske patrulje na fronti Karelijske ožine in Aunuške ožine dosegle uspehe in uničile utrdbe in zaklonišča sovražnika, ki je imel znatne izgube. Sovjetski oddelki, ki je skušal prekorčiti Oneško jezero, je bil odbit po siloviti borbi, ki je trajala eno uro. Na fronti Vzhodne Karelije ojačeno delovanje patrolj.

Odlikovanje španskega poveljnika v Rusiji

Berlin, 9. febr. s. Hitler je odlikoval generalnega majorja Infanta, poveljnika »sine divizije«, z železnim križem I. razreda.

ali njegovo smrt. Ako stranka danes poziva ves narod, ne dela tega s prisilnimi sredstvi kakor boljševizem, marveč se obrača na prebivalstvo z vabilom, naj sodeluje v totalni vojni. Odmev, ki ga je ta poziv dosegel, je naravnost veličasten. Vzhodna organizacija nar. socialistične stranke omogoča, da se v ta napor vsega naroda vključijo vsi odseki civilnega življenja. Stranka bo to veliko nalogo rešila z istim fanatizmom, ki je bil vedno značilen za vse njene akcije.

»Nazionalzeitung« pravi, da mora biti to, kar danes dela Nemčija zgled za vse druge države. »Mi namreč ne vidimo vojne samo zase, marveč branimo evropsko omiko. Zato je logično, da iz tega dejstva izhajajo enake dolžnosti tudi za druge države evropske celine. Ako se na primer pošiljanje delavcev v Nemčijo očitje nepriljetno na proizvodni zmogljivosti posameznih držav in povzroča zatvoritev delavnice, naj se ne smatra to za ogražanje življenjskih koristi drugih narodov, marveč le kot skromen doprinos za skupno stvar. (Il Piccolo.)

Papež proti letalskim napadom

V Rimu je bilo objavljeno besedilo pisma, ki ga je nedavno poslal papež kardinalu Laviranu, nadškofu palermškemu. Ki je bil pri enem zadnjih sovražnih letalskih napadov lahko ranjen. V omenjenem pismu je papež v nekaj mesecih že petič zavzel svoje stališče proti bombardiranju civilnega prebivalstva. Prejšnja papeževa pisma so bila naslovljena kardinalom in nadškofom iz Genova, Torina, Milana in Neapla. V vaticanskih krogih poudarjajo bolestni in pesimistični ton papeževih pism zaradi njegovih brezupnih prizadevanj, da bi se prihranile civilnemu prebivalstvu grozote letalskih napadov.

Prvo papežev pismo, ki ga je 16. novembra lani poslal kardinalu-nadškofu genovskemu, vsebuje med drugim naslednji stavek: »Mi ti lahko zagotovimo, da z naše strani slej ko prej ni bila opuščena nobena prilžnost, da bi odvrnili grozote vojne od civilnega prebivalstva.« Tudi v naslednjem pismu z dne 30. novembra lani, ki ga je poslal nadškofu v Torino, je Pij XII. izrazil isto misel, ko je napisal: »Kar se nas tiče, bomo tudi za naprej uporabili na razpolago nam stoječa sredstva, da zmanjšamo nevarnost za civilno prebivalstvo.« Nekaj dni kasneje je papež poslal pismo kardinalu nadškofu iz Milana, v katerem še vedno izraža podobno upanje, čeprav v usmerjenejši obliki. Pred dnevi objavljena poslanica Pija XII. nadškofu iz Palerma vsebuje končno samo izraze bolesti in ugotovitev, da »so bili vsi napori Vatikana, da bi bila letalska vojna prihranjena civilnemu prebivalstvu, zaman.«

sporazumeti v tem pogledu z zaveznikom Stalinom. Jasn je, da Sovjetska Rusija ne trpi in ne bo nikdar trpela, da bi kaka druga velsila prej ali slej uresničila načrte ki si jih je sama že davno zamislila za uresničenje svetovne boljševizacije. Kaj je torej, vprašuje korespondenca: Mar gre za dve muhi, ki naj bi se ubili z enim mahom v primernem trenutku, ali za dva petelina v istem kurniku, ki naj bi se spustila drug proti drugemu. Navzic temu, zaključuje oficijozna korespondenca, hočeta demokratski velesili storiti vse, da bi boljševizmu odprli pot zlasti v Evropi, kjer morda upata, da bosta na ta način nasitili nenasitno zver, vendar pa je kljub vsemu temu še vedno kaka evropska država ki misli, da bi mogla angleška in ameriška pomoč odvrniti boljševiško nevarnost.

Darujte za slepe!

Boljševizem sovražnik slovenske kulture

Komunisti so porušili in opustili celo vrsto šol v Ljubljanski pokrajini

Ko so čete zmagovite Italije zasedle našo deželo in je Duce izdal zakon o ustavi Ljubljanske pokrajine, je naše ljudstvo lahko ugotovilo, da je zmagovalec pripravil upoštevati in spoštovati naše narodne tradicije ter našo omiko. Velikodušni predstavniki Italije so postali zaščitniki našega narodnega in kulturnega udejstvovanja.

Zadovoljstvo, s katerim je slovensko ljudstvo sprejelo na znanje plemenito gesto Italije, je bilo polno iskrene hvalečnosti, ki ji se je očitavala tudi v ljudskih manifestacijah. Nastopilo je po prvih dnevih vojne zmešnjave pomirjenje duhov in naša javnost se spoznala, da fašistična Italija tudi premagavcem po zgledu stare rimske omike dovoljuje in celo podpira svobodno kulturni razvoj. Vsak pošten in dobro misleč človek mora priznati, da se Italiji ni bilo treba bati slovenske omike, zato pa tudi ni imela nikakega razloga in niti niti potrebe, da bi jo zatirala bodisi s strogi zakoni ali z upravno političnimi metodami.

Duce je odločil, da se mora slovenska kulturna tradicija ne samo spoštovati, marveč ojačati, in je s tem dal dokaz, da Italija ni samo močnejša, marveč je tudi njen duh tako visok in silen, da se mu ni treba bati, da bi kakor primerjava izpadla v neprospeh za Rim. Ako bi hoteli le na kratko opisati vse, kar sta storila za našo pokrajino fašistična vlada in njen najvišji predstavnik Visoki komisar, se samo na polju ljudske prosvete, bi to seglo daleč preko okvira pričujočega članka. Kljub temu, da je še vedno trajala vojna, ki nalaga razne žrtve, se je oblastem posrečilo, da so vzdržale v naši pokrajini nedotaknjen ves šolski aparat tako v pogledu poslopij kakor v pogledu notranje organizacije osnovne prosvete.

Od ljubljanskega vseučilišča do osnovnih šol najmanjših vasi so bili vsi učni zavodi deležni skrbne pazne in oblast je vedno pokazala vse razumevanje, da se naša ljudska prosveta dvigne na čim višjo stopnjo. Najvišji predstavnik Rima Visoki komisar si je sam ogledal celo vrsto šolskih poslopij ter nudi pomoč za zboljšanje šolske organizacije in šolskih poslopij, kjerkoli se je pokazala potrebna. V našem mestu in v naši pokrajini, kjer je zaradi vojaškega gibanja bilo zasedenih nekoliko šol, so bile te v kratkem po pretežnem delu izpraznjene, popravljene in na novo preurejene tako, da je bilo šolstvo naše pokrajine nedotaknjeno in je lahko uspešno izvrševalo svoje izvršeno poslanstvo.

Dočim pa so vladne oblasti storile vse, da zagotovo slovenski deci redno posejanje šole ter neprekinjen šolski pouk, so se na drugi strani pojavili tudi sovražniki slovenskega šolstva. Komunistični razbojniki in drugi zablodili pristaši raznih skrajnosti so začeli ljut boj proti prizdevanju vlade, ki je hotela za vsako ceno vzdržati visoko raven našega šolstva. Iz gozda, kamor so se zatekli in skirli sovražniki slovenskega šolstva, se je začel neprikriti boj z namenom, da se v osnovi razbije, potepa in uniči slovensko šolstvo. Ti divjaki

in zapeljanci so imeli samo ta namen, da bi tudi v naši pokrajini pripomogli do vladne boljševizma in so zato z vso silo udarili po našem šolstvu, po naši omiki in po našem kulturnem izročilu.

Razbojniki iz gozdov in hribov so dokazali svoje neugasljive sovražnosti do šolstva in do omike s tem, da so porušili in požgali celo vrsto šolskih poslopij v naši pokrajini. To so seveda počeli le v oddaljenih krajih, kjer ni bilo posadk italijanske vojske in kjer so lahko nekaj časa nekažnovano izvrševali svoje zločine. Zinčilo je vsekakor za to vrsto ljudi, da so jim bila na poti predvsem prav šolska poslopija. Dokazali so s tem, da pripravljajo pot boljševizmu, ki doseže svoj razmah in svoj višek samo tam, kjer je ljudstvo v kulturnem pogledu zaostalo in kjer ni šol, da bi ga dvignile iz teme nevednosti.

Te ugotovitve niso neutemeljene splošne trditve, marveč dejstva, ki razločno in glasno govore proti razbojniškemu komunizmu. V naslednjem podajamo samo spisek šolskih poslopij, ki so postala žrtev komunističnega besa proti omiki. Spisek še ni popoln, ker še niso polnočne ugotovitve vsa grozodejstva komunističnih razbojnikov na tem polju, vendar bo že ta kratki seznam moral odprti marsikomu oči ter ga poučiti o pravih namelih namišljenih »osvoboditeljev«. Partizani so razdeljali naslednja šolska poslopija: Suhor (Črnomelj), Ferbrenk (Kočevje), Priskovo (Ljubljanska okolica), Sv. Jurij (Ljubljanska okolica), Sv. Duh (Logatec), Žiberče (Logatec), Orehovica (Novo mesto), Dobrovo (Ljubljanska okolica), Gora (Kočevje), Radovica (Črnomelj), Dolž (Novo mesto), Lipoglav (Ljubljanska okolica), Škofci (Novo mesto), Sv. Križ (Novo mesto), Mohorje (Kočevje), Laze (Novo mesto) in Trebeljno (Novo mesto).

Neštete uničene šole so dokaz onemoglega besa komunističnih razbojnikov, ki jim ni dovolj, da so poklali na stotine svojih rojakov, priklkali v našo pokrajino nepopolno nesrečo ter zalili našo zemljo s slovensko krvjo, dvignili so tudi svojo zločinsko roko na našo cvetočo šolsko organizacijo ter se nam izpricali svoj pravi divjaki in uničevalni duh. Po upeljavili toliko cerkva in župnišč so prišli na vrsto tudi naši šolski zavodi. Ti nizkotni izvrševalci tuje volje v svoji predrznosti še skušajo dopovedati našemu ljudstvu, da se njihove moralne tolpe bore za dobro našega ljudstva in za njegovo boljše bodočnost. Ako naj bo naša bodočnost boljša, potem mora naša pot, delavno in omikano ljudstvo s studom odkloniti osvoboditelje te vrste, ki so v naši pokrajini pustili za seboj kot edina znamenja svojega »delat« neštete grobove, popajane in porušene šole, cerkve in ljudske domove. To je prokleti sad in uspeh »osvoboditeljev«, ki jih naše pošteno ljudstvo z ogorčenjem odklanja, ker jih je v svojo veliko škodo spoznalo po njihovih zavrženih delih.

Japonski uspehi na Pacifiku

Borba, ki se je preteklo tedne in mesece vodila na Novi Gvineji med Avstralci in Američani na eni in Japonci na drugi strani, je bila nekakšna majhna vojna, ker je bilo v njej angažiranih le po nekaj tisoč vojakov na vsaki strani, vendar pa je bila ta borba tako besna in silovita, da so bili Avstralci in Američani po zavzetju Gona in Bune preveč izčrpani, da bi jo nadaljevali, in so namestu tega izjavili, da je borba zanje končana.

Dejansko pa so Američani in Avstralci storili dotlej le prav malo Res je sicer da Japonci niso prodrli do Port Moresbyja, res je tudi, da so morali zapustiti Gono in Buno in nato še Sananando Z (tri kraje, katerih domače prebivalstvo šteje komaj 300 duš), toda zato so vzdolž severozapadne obale otoka zasedli nove, važne postojanke, kakor na primer Ambogo in Madang. Prav ti japonski uspehi so nasvetovali avstralskemu poročevalcu londonskega »Timesa«, da je takole previdno zapisal: »Pomen padca Bune — po sedmih tednih trde borbe — moramo zelo oprežno presojati... Japonci se še vedno trdno drže ob ustjih rek Kumusi, Mambare in Amboge čeprav morda nobena izmed teh postojank ne more postati druga Buna, ako Japonci ne izkrajajo močnih sil. Krekpo pa so Japonci utrjeni tudi v krajih Lac in Salamaua in dokler Japonci nadzorujejo Rabaul na Novi Britaniji, zavzevska fronta na jugozapadnem Pacifiku ne more biti varna. Še zelo daleč smo od tega, da bi se rešil sovražnik na Novi Gvineji...«

Borba na papuškem ozemlju je torej po menila konec neke angleško-ameriške utvare. Nasprotniki so najprej močno podcenjevali Japonce. Zlasti Angleži so bili tebe mnenja, da bi morali zavzeti osredotočena mesta in nato se Sananando Z (tri kraje, katerih domače prebivalstvo šteje komaj 300 duš), toda zato so vzdolž severozapadne obale otoka zasedli nove, važne postojanke, kakor na primer Ambogo in Madang. Prav ti japonski uspehi so nasvetovali avstralskemu poročevalcu londonskega »Timesa«, da je takole previdno zapisal: »Pomen padca Bune — po sedmih tednih trde borbe — moramo zelo oprežno presojati... Japonci se še vedno trdno drže ob ustjih rek Kumusi, Mambare in Amboge čeprav morda nobena izmed teh postojank ne more postati druga Buna, ako Japonci ne izkrajajo močnih sil. Krekpo pa so Japonci utrjeni tudi v krajih Lac in Salamaua in dokler Japonci nadzorujejo Rabaul na Novi Britaniji, zavzevska fronta na jugozapadnem Pacifiku ne more biti varna. Še zelo daleč smo od tega, da bi se rešil sovražnik na Novi Gvineji...«

Izkušnje Angležev in Američanov v bojih za Novo Gvinejo, da o srčnih borbah na Salomonskem otoku, zlasti na otoku Guadalcanar niti ne govorimo, se bile torej porazne za dotodanjega anglosakso miselnost. Končno Angležem in Američanom ni preostajalo nič drugega kakor, da priznajo sovražniku vso njegovo vojaško veljavo in se iz trpkih izkušenj nekaj nauče. Najpomembnejše spoznanje pa je bilo, da ameriški in avstralski vojski ne smejo več nadaljevati svojih bojev po dosedajni metodi. Tako je že navedeni avstralski poročevalec »Timesa« odkrito priznal: »Operacije so dokončno dokazale, da bi bila strategija postopnega osvajanja japonskih postojank druge za drugo in pritiska s periferije proti središču zelo dolga zadeva in bi zahtevala preveliko število žrtev. Čeprav se je zavzevska letalstva zelo trudilo, vendar ni moglo preprečiti Japoncem oskrbovanja njihovih oporišč v Goni Buni in Sananandi, kakor tudi ne izkrcanja nji-

hovich čet ob izlivih rek Amboga, Kumusi in Mambare. Na obzorju pa ni bilo nikoli videti kake bližnjice, ki bi vodila k zmagi. Pot je bila dolga in zelo krvava. Čeprav bi zavzevske do neke mere dosegli pomorsko premoč na Pacifiku, bi vendar morali s fizično silo pregnati Japonce z vseh postojank na otokih kjer so se utrdili. In v svojem uvodniku je »Times« še bolj direktno obsodil strategijo, ki naj bi se zadovoljevala s tem, da bi zavzevske Japonce preganjali z otokov, z drugega za drugim, ko jih je vendar na stotine, češ, da bi to bila povsem nekoristna, krvava in brezplodna zadeva. Strateško bi to nekaj pomenilo le, v kolikor bi se zavzevske posredile s to metodo odstraniti stalno nevarnost, ki preti Avstralci. Te nevarnosti pa doslej zavzevske niso niti najmanj odstranili, kajti Japonci so slej ko prej gospodarili sijajnih postojank, kakor Rabaul na Novi Britaniji, Nove Gvineje v zapadnem delu in Timorja, ki pomenijo resne ogražanje avstralske celine.

Ta priznanja o neuspehu lastne strategije so tem bolj značilna, ker so tesno povezana ne le z japonskimi uspehi na kopnem, kakor smo jih zgoraj prikazali, temveč tudi z otplivnimi uspehi na morju in v zraku, ki so znatno zrvljali osredotočene sile Američanov in Avstralcev na tem področju, tako da je njih ofenzivni zalet že davno popustil. V tem pa je poleg vseh manjših krajevnih uspehov največji japonski uspeh, ki je šrega, zares strateškega pomena.

Nakazovanje in razdeljevanje racioniranih živil

Prehranjevalni zavod Vis Komisarijata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse trgovce z racioniranimi in kontingentiranimi živil, da bo nakazovanje in razdeljevanje rac. živil za marec po naslednjem vrstnem redu:

Nakazovanje: 11. februarja A—B, 12. februarja C—F, 13. februarja G—I, 15. februarja J—K, 16. februarja K—L, 17. februarja M, 18. februarja L—N, 19. februarja P, 20. februarja R—S, 22. februarja T—Z, 23. februarja peki A—O, 24. februarja peki P—Z.

Razdeljevanje: 15. februarja A—F, 16. februarja G—K, 17. februarja L—M, 18. februarja N—P, 19. februarja R—S, 23. februarja T—Z, 24. februarja Zadruga, 25. februarja peki A—O, 26. februarja peki P—Z.

Vsa racionirana živila se bodo izdajala iz skladišč I. Vok. Bleiweisova cesta in A. Volk. Resljeva cesta. Pri prevzemu nakazila bodo trgovci obveščeni, iz katerega izmed navedenih dveh skladišč bodo prejeli blago.

Smrtna kosa

Umrl je v ljubljanski kliniki v torko popoldne Jož Petrič, strojevodja v poklju. Pokojnik je bil med železniškimi krogi znana osebnost. Ura pogreba bo objavljena v današnjem »Slov. Narod«. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Delo GILL-a

Tiskovni urad Zveze fašjev sporoča: 9. t. m. je bila predstava umetnikov dra. me za organiziranje GILL-a. Upričorjene so bile »Peterčkove poslednje sanje«.

Razen organizirancev GILL-a so predstavi prisostvovali vsi gojenci nadaljevalnih šol in gojenci zveznega vzgojevališča.

Navzoča sta bila zvezni podpoveljnik in zvezna nadzornica GILL-a. Vsi navzoči so z zanimanjem sledili predstavi.

Dopolavoro v Ljubljani

Uradno poročilo Pokrajinskega Dopolavora v Ljubljani, ki obsega delovanje ustanove od 25. januarja do 7. februarja t. l., pravi:

Vsak dan, razen 31. I. in 7. II. so bili številni vojniki pokopani v okrepčevalni ustanovi na glavni železniški postaji v Ljubljani in obdarovani z živili v kantini ustanove na Taboru.

Dne 27. januarja je bilo v okrepčevalni ustanovi na glavni železniški postaji razdeljenih med vojske 2000 razglednic z znamkami. V kinu »Slogie« je bila filmska predstava za Italijane, dve filmski predstavi za pripadnike Oborožene sile pa sta bili v Ribnici in na Vrhniki.

Dne 28. januarja sta bili prirejeni dve filmski predstavi za pripadnike Oborožene sile, in sicer v Kočevju in na Krki.

Dne 30. januarja je bila filmska predstava za pripadnike Oborožene sile na sedežu ustanove v Ljubljani in na Krki. V kinu »Union« in »Slogie« pa sta bili dve filmski predstavi za italijanske dopolavoriste in Italijane, ki prebivajo v Ljubljani.

Dne 31. januarja je železniški Dopolavoro v Ljubljani priredil v hotelu »Metropol« turnir pamižnega tenisa, ki se ga je udeležilo 106 tekmovalcev in mu je prisostvovalo okrog 250 gledalcev. Na sedežu ustanove na Taboru je bila filmska predstava za slovenske dopolavoriste, ki ji je sledila predstava za pripadnike Oborožene sile. Filmska predstava za Oborožene sile je bila tudi v Ribnici, v Kočevju pa je gostovala potujoča družba pestru umetnosti »Iole Naghel«, ki je priredila zanimivo predstavo za vojaštvo.

Dne 1. februarja je ista umetnostna družba priredila še eno predstavo za kočevsko vojaštvo, na Krki pa je bila prirejena filmska predstava.

Dne 2. februarja je potujoča umetnostna družba »Iole Naghel« gostovala v Ribnici in zabavala vojske tamkajšnje posadke, na Krki pa je bila filmska predstava.

Dne 3. februarja je bilo izročeno poveljništvu divizije »Alpskih lovec« 2000 razglednic z znamkami. V Kočevju je bila prirejena filmska predstava za pripadnike Oborožene sile, umetnostna družba »Iole Naghel« pa je gostovala v Novem mestu.

Dne 4. februarja je umetnostna družba »Iole Naghel« prispela v Ljubljano in je na Taboru priredila predstavo za pripadnike Oborožene sile. V okrepčevalni ustanovi na glavni železniški postaji v Ljubljani je bilo razdeljenih 8000 razglednic z znamkami, v Kočevju pa prirejena filmska predstava za pripadnike Oborožene sile.

Dne 5. februarja je umetnostna družba »Iole Naghel« gostovala v Novem mestu, kjer je priredila umetnostno predstavo za pripadnike Oborožene sile, v Kočevju je bila filmska predstava, a v kantini na Taboru so razdelili med vojske 1000 razglednic z znamkami.

Dne 6. februarja je bila na Taboru predstava pestru umetnosti za italijanske dopolavoriste in pripadnike Oborožene sile, ki je priredila družba »Iole Naghel« Poveljništvu »Alpskih lovec« v Borovnici je bilo izročeno 550 zavoev, namenjenih vojakom. V Ribnici je bila filmska predstava za pripadnike Oborožene sile. Poveljništvu divizije »Alpskih lovec« je bilo izročeno 17.750 razglednic z znamkami.

Dne 7. februarja se je umetnostna družba »Iole Naghel« podala v Borovnico, kjer je priredila predstavo za pripadnike Oborožene sile. Istega dne je bil v Borovnici izročeno svojemu namenu novi sedež Dopolavora za pripadnike Oborožene sile, na sedežu ustanove na Taboru in v Kočevju pa sta bili prirejeni dve filmski predstavi za pripadnike Oborožene sile.

Železniški Dopolavoro v Ljubljani se je dogovoril z direktorijo kina »Stogie« da bo vsako sredo in soboto priredil filmske predstave za Italijane.

Dne 8. t. m. je bil v ljubljanski Operi priredjen velik vokalno-instrumentalni koncert za pripadnike Oborožene sile.

INSERIRAJTE V »JUTRO«

EIAR — Radio Ljubljana

Parlamo l'italiano

Schema della XIII lezione che verrà tenuta dal prof. dott. Stanko Leben mercoledì, 10 febbraio 1943-XXI, ore 19.

Tu natisnjeno besedilo je samo ključ za vse one, ki sledijo pouku italijanščine po radiu.

italijanske ure so na sporedu ob ponedeljkih in sredo za začetnike, ob petkih pa za tiste, ki že imajo gotovo predznanje, vedno ob 19. uri.

LEZIONE TREDICESIMA

PASSATO PROSSIMO

arrivare	vergognarsi	essere
sono arrivato, -a	io mi sono vergognato, -a	sono stato, -a
sei arrivato, -a	tu ti sei vergognato, -a	sei stato, -a
è arrivato, -a	egli si è vergognato	è stato, -a
siamo arrivati, -e	ella si è vergognata	
siete arrivati, -e		siamo stati, -e
sono arrivati, -e	noi ci siamo vergognati, -e	siete stati, -e
	essi si sono vergognati	sono stati, -e
	esse si sono vergognate	

A quella conferenza mi sono molto annoiato. — Si è macchiata d'inchostro. Le giornate si sono allungate. — Ho sentito che sei malato. — Ho saputo che è arrivata. — Ha lasciato la famiglia ed è partita per l'America. — Mia sorella è tornata ieri. — Quante disgrazie sono accadute dall'anno passato! — La nave, colpita in pieno, è affondata. — È stato un bello spettacolo; ci siamo molto divertiti e siamo tornati a casa soddisfatti. — Sono state punte senza alcuna ragione. — Buon giorno, cari amici, dove siete stati ieri sera? Siamo stati al teatro. — Sempre si è ricordata delle belle ore passate con lui. — Iersera mi sono coricato verso la mezzanotte, ma mi sono addormentato soltanto alle due; e stamattina mi sono levato un po' tardi. — Non mi è stato possibile di venire per mancanza di tempo. — È scoppiato uno sciopero tra gli operai. — Vi siete guastato lo stomaco, perché avete mangiato troppi fichi. — Siamo partiti ieri sera e siamo arrivati stamattina. — È andato a letto per tempo e ha dormito tutta la notte.

ESERCIZIO

Coniugate al passato prossimo le proposizioni seguenti. Non essere passato all'esame. — Essersi stancato col troppo lavoro. — Essere partito col treno e essere ritornato con la corriera. — Non essersi immischiato in quella faccenda. — Essere stato al caffè e aver bevuto una tazza di caffè e latte.

Nova uprava Združenih mestnih podjetij

Zupan general Leon Rupnik je imenoval nov upravni odbor Združenih mestnih podjetij, kamor po novem spadajo mestna elektrarna, plinarja, vodovod in Maloželješka družba. V odbor so imenovali podzupan comm. dr. Salvator Tranchida, univ. prof. dr. ing. Milan Vidmar, univ. prof. dr. Maks Samec, univ. prof. dr. ing. Alojzij Kralj in univ. prof. ing. Feliks Lobe.

Nova Združena mestna podjetja se razlikujejo od prejšnjih, ki jih je predstavljala dosedanja upravni odbor, tako, da jim ne pripadajo več mestna klavnična, pogrebni zavod in mestna pristava, ker nimajo industrijskega značaja ter zato znova spadajo v normalno poslovanje mestne občine. Priključena pa je bila Maloželješka družba po prejšnji spremembi statuta, ker je mestna občina sedaj lastnica vseh delnic Maloželješke družbe.

Novi, na pet članov skrčeni, upravni odbor poleg podzupana sestoji iz najodličnejših strokovnjakov našega vseučilišča, torej iz moči, ki so resnično kompetentne v posameznih panogah tako v upravnem kakor v tehničnem pogledu. Zato se bo rešila teh podjetij gotovo zboljšala v splošnem interesu prebivalstva in mestne občine, ki mora iz podjetij črpati prinos za svoj proračun. Namesto, da bi bil imenovan generalni ravnatelj, ki ne glede na druge okolnosti — ne bi razpolagal s potrebnim vpogledom v posamezne stroke, je vodstvo poverjeno po činu najvišjemu med sedanjimi direktorji, a njemu bodo pri rednih in izrednih sejah za pomoč vsi drugi direktorji. Na ta način je vsem direktorjem dana možnost, da prevzamejo polno odgovornost za delovanje podjetij.

Naloge novega upravnega odbora so dokaj težke, ker gre za rešitev problemov povečanja storitve in razvoja podjetij, vendar pa bo v pogledu na novo organizacijo, osnovano na načelu pristojnosti in odgovornosti, prav gotovo mogoče zaznamovati napredek, ki si ga mestna občina in prebivalstvo obetata od nove uprave.

Gospodarstvo

Pomen nemških ukrepov za mobilizacijo delovnih sil

K naredbi, po kateri bodo v Nemčiji zaprli trgovinske, obrtne in gostinske obrate, ki niso neobhodno potrebni, prinašajo nemški listi obsežne komentarje, ki zlasti poudarjajo učinkovitost omenjenega ukrepa. Omejitve, ki jih prinaša naredba civilnemu prebivalstvu so neobhodno potrebne, da se za dosego končne zmage mobilizirajo prav vse razpoložljive delovne sile. Vsak more po svoje prispevati, bodisi, da svoje delovne moči stavi v službo države obrambe ali pa da se odzove tej ali oni udobnosti. Medtem ko so bili doslej izdani slični ukrepi le postopno, kaže nova naredba namen, z enkratnim zamahom v najkrajšem času zbrati močno delovno silo, kar bo omogočilo znatno povečanje vojnogospodarske produktivne sposobnosti, ki bo ustrezala prav vsaki potrebi.

Naredba se tiče predvsem trgovine. Udeleževanje trgovcev se bo moralo omejiti le na življenjske važne naloge, med katere spada v vojni v prvi vrsti oskrba prebivalstva z najvažnejšimi življenjskimi potrebščinami in potrebna oskrba industrijskih in obrtnih podjetij. Zato je v uredbi docela izzeta trgovina z živili. Brez izjeme bodo prenehale obratovati vse luksuzne trgovine, parfumerije, specialne trgovine za sportne predmete, za krzno, za glasbila in za radijske aparate. V drugih strokah bo nadalje obratovalo le omejeno število obratov, ki so za oskrbo neobhodno potrebni. V to kategorijo spadajo trgovine s pohištvo, knjigarne, trgovine z izdelki umetnostne obrti, z igračami itd. Manj ostro bo izvedeno načelo zapore v trgovinah s čevlji, drogami, gospodinjstvi potrebščinami in železom, nedotaknjena pa bo ostala, kakor rečeno, trgovina z živili, pa tudi trgovina s kurivom in trgovina za oskrbovanje kmet, obratov z gospodar. potrebščinami. Nesmiselno bi bilo take obrate nadalje imeti odprte, da bi se ustvaril videz, kakor da se nič ni izpremenilo. Državni gospodarski minister je v tej zvezi poudaril, da v mnogih primerih že razum narekuje take ukrepe. Razumljivo je, da bodo mnogi prizadeji, toda ni mogoče voditi dolge vojne in obenem pustiti v gospodarskem življenju iluzijo mirnih in normalnih razmer.

V obrti računajo, da bo število obratov, ki jih bod zaprli, bistveno manjše. V industriji pa so slični ukrepi že v glavnem izvršeni. Številni obrati, ki so bili prej namenjeni proizvodnji za civilne potrebe, so preosnovani za vojno proizvodnjo. V industriji se je mobilizacija delovnih sil za vojno proizvodnjo izvršila postopno, deloma s prepovedjo proizvodnje za določene predmete, deloma pa z racionalizacijo proizvodnje na ta način, da je bilo število vzorcev in tipov za posamezne izdelke bistveno znižano, kar je omogočilo znaten prihranek pri delovnih silah. Za neobhodno potrebno proizvodnjo potrebnih dobrin za civilno prebivalstvo, pa je bil nedavno določen vojni produkcijski program, ki obsega določeno število najvažnejših potrebnih predmetov. Za izdelovanje predmetov tega vojnega produkcijskega programa so zagotovljene vse potrebne surovine.

Nemčija je sicer že takoj po izbruhu vojne izdala znano naredba o vojnem gospodarstvu, ki sloni na načelu totalnega vojnega gospodarstva. Vse možnosti, ki

tentne v posameznih panogah tako v upravnem kakor v tehničnem pogledu. Zato se bo rešila teh podjetij gotovo zboljšala v splošnem interesu prebivalstva in mestne občine, ki mora iz podjetij črpati prinos za svoj proračun. Namesto, da bi bil imenovan generalni ravnatelj, ki ne glede na druge okolnosti — ne bi razpolagal s potrebnim vpogledom v posamezne stroke, je vodstvo poverjeno po činu najvišjemu med sedanjimi direktorji, a njemu bodo pri rednih in izrednih sejah za pomoč vsi drugi direktorji. Na ta način je vsem direktorjem dana možnost, da prevzamejo polno odgovornost za delovanje podjetij.

Naloge novega upravnega odbora so dokaj težke, ker gre za rešitev problemov povečanja storitve in razvoja podjetij, vendar pa bo v pogledu na novo organizacijo, osnovano na načelu pristojnosti in odgovornosti, prav gotovo mogoče zaznamovati napredek, ki si ga mestna občina in prebivalstvo obetata od nove uprave.

Gospodarske vesti

Tečaj francoske franka v Severni Afriki. Ko so ameriške in angleške čete vdrle v francosko Severno Afriko, so zasedbena oblastva brez kakšnega sporazuma s tamošnjima novčaničnima bankama (Banque d'Etat du Maroc in Banque d'Algérie) določila nov tečaj dolarja in funta, in sicer za dolar v višini 75 frankov, in za funt v višini 300 frankov, kar je mnogo več kakor znaša pariski oficijelni tečaj, ki je veljal tudi v Severni Afriki (43,80 franka za dolar in 176 frankov za funt). Namen tega ukrepa je bil, škodovati veljavi in ugledu francoskega franka. Ker pa ta namerna ni uspela in je ukrep le izzval naraščanje draginje v Severni Afriki, so bila sedaj zasedbena oblastva primorana korigirati prvotni ukrep in je bil te dni uradni tečaj za dolar znižan zopet od 75 na 500 frankov in uradni tečaj za funt pa od 300 na 200 frankov.

Težkoče z umetnim kavčukom v Ameriki. Diktator za kavčuk v Zedinjenih državah Jeffers je nedavno v senatu priznal, da je lanj izvedba programa za proizvodnjo umetnega kavčuka le malo napredovala, in sicer zaradi nasprotij med raznimi zainteresiranimi institucijami. Gradnja tvornic je ovirala tudi dejstvo, da se odločujoči činitelji niso mogli odločiti za izhodno surovino. Petrolejska industrija je vztrajala na tem, da se vzame mineralno olje kot osnovna surovina, farmerji pa so zahtevali, da se uporabi alkohol, pridoben iz žita. Tudi gradnja samih tvornic je le počasaj napredovala, ker ni bilo na razpolago dovolj specialnega jekla. Zato bo v letu 1943. znašala proizvodnja največ 120.000 ton, medtem ko je bila prvotno predvidena proizvodnja 300.000 ton. Kakor se zdi, je prišlo sedaj do sporazuma, po katerem bodo tri četrtine butadiena za izdelovanje umetnega kavčuka pridobivali iz mineralnega olja, eno četrtino pa iz žitnega alkohola.

Omejitev prodaje obutve v Ameriki

Lizbona, 9. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da je bila danes ukinita prodaja čevljev v 200.000 ameriških trgovinah. Jutri se pričena racioniranje obutve, ki je bilo potrebno zaradi pomanjkanja usnja. Več ko tretjino ameriškega usnja pošiljajo v inozemstvo na podlagi zakona o posojilih in najemih. Vsa obutve bo racionirana in odpravljeno bo izdelovanje obutve po posebnih vzorcih, kar bo omogočilo izdelovanje čevljev enotnega tipa.

Anglosasi priznavajo uspehe podmorniške vojne

Berlin, 9. febr. s. Agencija nemškega tiska komentira na kratko zadnje uspehe nemških podmornic in navaja nekaj osebne bitke za Atlantik, ki so jih pdale angleške in ameriške vojske in politične osebnosti. Glavni poveljniki ameriške inorbarice v Evropi, admiral Stark, ki se je nedavno vrnil v Anglijo s potovanja po Ameriki, se je takole izrazil skupini uglednih Londončanov: Nismo še mogli uničiti sovražnega podmorniškega orožja, vendar upamo, da bodo naši napori imeli več uspeha v tem letu. Ne sme se pozabiti, da so sile Osi sklenile izvesti do kraja podmorniško vojno in da njihovih uspehov ni mogoče vedno zanikati.

Londonski zastopnik neke velike ameriške trgovske družbe, Edvard Murrion, je izjavil: Imamo obilo vojnih potrebščin in vsega, kar je potrebno za vojno, da lahko premagamo sile Osi, hudo pa je, da ne moremo nikoli naglo prevažati potrebnih količin te proizvodnje v kraje, kjer bi jih najbolj potrebovali. Bila bi nevarna utvar, če bi mislili, da je mogoče odtrgati podmorniško nevarnost z novimi gradnjami ladij.

»New York Times« je nedavno objavil izjavo nekega angleškega strokovnjaka, da sile Osi s svojimi podmornic

E. Josin:

Stara Ljubljana

IV.

Pri knjigovodstvu so bili tačas za mlade ljudi slabi časi, ker noben uradnik ni hotel iti v pokoj. Tudi Krašna so prisilili, da je odšel iz pisarne. Samo en primer iz onih slabih časov naj zadržimo. Računski praktikant Rudolf Vesel, ki živi v Ljubljani kot blaga uslik, ravnatelj v pokoji star 32 let, je bil 4 leta brez vsake plače; p. 6 službenih let je postal definitivni uradnik kot blagovni asistent s plačo letnih 600 gld in aktiv, doklad letnih 150 gld. Prva leta je dobival po obdobju takse in kolikor mesečno 52 gld.

V drugem oddelku je bil šef Martin Ramaul, rač. revident, ki je postal poznane računsk. svetnik ter bil leta 1930 poklican kot šef računsk. oddelka k finančni direkciji v Gradcu.

Skladatelj Bugaral

V tem oddelku je bil Bugaral Robert rojen v Ljubljani na Stajerskem leta 1819 v Ljubljani je postal leta 1875 k. t. računski oficijal; bil je dober glasbenik in dober pevec. V pisarni urah je učil petje v L. ententurnem zavodu, bil je organist v cerkvi Sreča Jezusova, namestni dirigent pri Filharmonični družbi, nato pa tudi pri malih pevskih v gledališču pri dramatičnem društvu. Zložil je dve latinski maši ter s kompoz. »Nazaj v planinski raj« za violino glosa s klavirjem. Bugaral je imel veliko družino, bil je delav od zore do mraka; zjutraj je moral zgodaj vstajati kot organist. Nekoč se je prehladil in ker ni bil p. pobno krepke narave, je umrl leta 1937.

V tretjem oddelku je bil M. Haubje, računsk. revident, pozneje je postal tudi šef — računski svetnik. Po uradnih urah je imel navado iti v kavarni k Valvazorju in k Fischerju na Kongresnem trgu ter k Auerju. Bil je velik prijatelj pokojnega tovarnarja, velikega dobrotnika G. Auerja.

Bosenski veteran Svetek

V tem oddelku je služil tudi Anton Svetek, računski oficijal ki je naposled postal računski nadsvetnik. Svetek je bil poročen z gld. Rož. o. o. o. izborni pevec pri slovenskem gledališču. Bil je zelo delaven mož in verjeten uradnik; po upokojitvi je bil nekaj let pisarniški ravnatelj Mestne hranilnice ljubljanske. Svetek je imel veliko otrok, ena zmed hčera je poročena z g. Makso Severjem, večtrgovcem v Ljubljani, ena pa je upokojena ljudskošolska učiteljica v Ljubljani. Svetek se je udeležil kot rezervni nadporočnik okupacije Bosne in Hercegovine, kar je na kratko opisal v Ljubljanskem Zvnu.

Finančni direkciji podrejeni uradi so bili:

Davčna administracija; šef je bil Verderber, višji davčni inšpektor. Bil je znan kot strog uradnik v davčnih stvareh. Njemu je bil pridružen inšpektor Tratnik.

Davčni urad za odmero pristojbin; vodja urada je bil Adamci, finančni svetnik. Pridružen mu je bil finančni tajnik Zamuda, ki je bil na glasu kot dober finančni uradnik. Bil je resen mož in ni veliko govoril.

Katastralni mapni arhiv je imel prostore v pritličju pri vrodu na desno. Šef tega urada je bil Macak, višji geometer in inšpektor, ki je imel svojo pisarno v prvem nadstropju.

Glavni davčni urad za ljubljansko okolico. Pred 70 in 60 leti je bil šef tega urada Wrus; imel je sina, ki je šel v Nemčijo, postal duhovnik, a kmalu potem umrl. Pri davčnem uradu so pobirali razne davke, toda le za ljubljansko okolico; davke za mesto Ljubljano je pobirala mestna blagajna, toda ne za mestno občino, ampak v prenesenem delokrogu za državo še pred 40 leti. Naposled se je ustanovil davčni urad za mesto Ljubljano, ki je imel svoj lokal v pritličju na desno. Pozneje se je preselil v hišo na Vodnjakovem trgu. Prvi šef davčnega urada za mesto Ljubljano je bil Gregorič, oče drogerista in trgovca B. Gregoriča v Prešernovi ulici.

Glavni carinski urad v Ljubljani je imel svoje prostore v skladišču glavnega koledvora. Šef urada je bil Kette, kontrolor pa Živny, ki je bil pred kakim 50 leti premešen v Gradcu. Naslednji Ketteja je bil Biber kot glavni carinik. Po upokojitvi je bil dolgo let uradnik Petra Grassellija pri mestnem uživilinskem uradu.

Deželni plačilni urad v Ljubljani je dobil pred 40 leti naslov »Finančna deželna blagajna«. Šef deželnega plačilnega urada je bil pred 70 leti Ljubljancin A. Pavlin, za njim pa Lorenz Skofic, doma iz Ljubo-vice, ki je bil pred 60 leti premešen kot direktor v Innsbruck. Naslednji Skofica je bil Ljubljancin Avgust Ulscher, ki je bil nemškega mišljenja, govoril pa je v uradu navadno ljubljansko slovensčino.

Pod temi predstojniki so služili uradniki: Rozman Fran, ki je šel kot kontrolor

v pokoj pred 50 leti. Halm Albert je bil zelo navorozen uradnik, vendar je doživel 87 let ter umrl leta 1941. kot upokojeni računski revident. Laschan Friderik, plem. Solstein se je rodil v Innsbrucku kot sin zdravnikarja; v Ljubljano je prišel pred dobri 70 leti; kot oficijal k plačilnemu uradu postal kmalu blagajnik in te posle opravljal nad 20 let. V pokoji je šel leta 1890, ter dobil naslov ravnatelja. Laschan se bil zelo pobožen, kakor vsi Tirceli. Vsek dan, preden je šel v pisarno, je bil pri sv. mši, v stolni cerkvi. V dopoldanskih urah se je ukvarjal z gospodarskimi zadevami v Mariboru; bil je pred 60 leti duša tega zavoda. Umrl je v Ljubljani leta 1924. Ruda A. je umrl kot blagajniški oficijal. Bil je Ljubljancin, imel je dva sina. Eden se prišle kot risar v avorno in državno tiskarno na Dunaj, drugi pa je postal davčni uradnik. Smole, A. je umrl kot blagajniški asistent na sušici. Imel je sina, ki je bil zelo pobožen; šel je v bogoslovje, potem pa v jezuitski samostan.

C. kr. finančna prokuratura v Ljubljani se imenuje sedaj Državni pravobranilstvo v Ljubljani. Šef tega urada je bil pred 70 leti Friderik vitez Kaltenecker, ki je postal deželni g. avar. Njegov naslednik je bil D. Račič, njegova soproga je bila roje-

na Pleiweiss, posestnica velike 4 nadstropne stanovanjske hiše na Mestnem trgu.

Pri finančni prokuraturi je služil pred 70 in 60 leti finančni tajnik dr. Jožef Stare, hišni posestnik na Gosposvetski cesti. Po službenih urah je deloval dolga leta kot blagajnik pri Dramatičnem društvu, Narodnem gledališču in pri Narodnem domu. Vse te posle je opravljal brezplačno ter je bil pri polaganju računov zelo natančen, pri izplačevanju izdatkov pa zelo štedljiv, skoro skop. Omračil se mu je naposled um, bil je nekaj časa v bolnišnici na Studencu, a je potem zopet okrevale. Umrl je še pred prvo svetovno vojno.

Pri finančni prokuraturi je služil dolga leta dr. Emil Gutman, finančni pristav. Rodil se je v Ljubljani leta 1842., služil kot pristav do leta 1897., potem pa postal svetnik pri gozdarski in domeni direkciji v Gorzli. Umrl je leta 1908. Svoje premoženje je zapustil dijaški ustanovi. Oče Emila je bil Ivan Gutman, rojen l. 1808. v Mokronogu. Bil je dolga leta magistratni svetnik. Za časa odstopa dr. Etibina H. Coste je bil županov namestnik; umrl je leta 1875 na Jezerskem. Emil Gutman je imel tudi brata g. Evgena Gutmana, železniškega uradnika v Ljubljani, ki je postal leta 1895. načelnik glavnega kolodvora v Ljubljani.

Slavko Pretnar †

Ljubljana, 10. februarja
Z zamudo je dospela do nas tužna vest, da je doživel v nenadoma preminul g. Slavko Pretnar, odvjetnik iz Metlike.

Pokojni Slavko Pretnar je bil v belokranjski metropoli že nad 10 let in živel v novem okolju sredi velikega kroga prijateljev in znancev, toda mimo tega je imel mnogo starih tovarišev — šolskih, poklicnih in še drugih — tudi v našem mestu, ki jih je nepričakovana vest o prezgodnji smrti zmerom zdravega in živahnega Slavca v najlepši dobi 46 let zadelo s trpko bolestjo.

Slavko Pretnar po rodu ni bil Ljubljancin, toda preživel je s pokojnim očetom nadučiteljem skoraj vsa zorna leta v Ljubljani, kjer je v drugem letu prve svetovne vojne tudi končal gimnazijske študije. Vojna ga je potegnila v svoj vrtilenjak kakor mnogo njegovih vrstnikov, toda že konec novembra 1918 je bil spet doma med svojimi v Ljubljani. Z vsvo energijo, kakor je bila lastna prav njemu, se je znova vrgel v študij in bil v najkrajših rokih diplomiran iz pravnih ved na vseučilišču v Zagrebu. Seveda tudi potem ni držal križem rok, temveč takoj vstopil v službo pri državnem pravobranilstvu, kjer so njegovi predstojniki kmalu odkrili v njem odličnega pravnika in zelo sposobnega zagovornika. Pri vseh priznanjih, ki jih je bil deležen na tem službenem mestu, pa je Slavca — neugnanega kakor je bil — le vlekle v svobodo in njegova želja se je slednjič izpolnila tako, da je opravil vs odvetniški izpit, dal slovo državnemu službi in si poiskal samostojno torišče z odvetniško prakso v Metliki, kjer je bival do zadnjega.

Ko se ob tej žalostni priliki spominjamo Slavka Pretnarja, ne moremo in ne smemo pozabiti spregovoriti nekaj o njem kot športniku. Slavca je bil športnik med pionirji slovenskega športa, njemu gre prav gotovo levji delež za ves razmah slovenske lahke atletike. Ze pred vojno 1914

do 1918 smo ga videli v športnih vrstah mladih nogometašev iz šempetrskega okraja, po končani vojaški službi pa je bil med prvimi, ki so zavili rokave, zasedli lopate — bilo je na onem nekdanjem športnem prostoru nasproti šišenskega kolodvora — ter dal našemu športu ves oni silni polet v prvi povojni dobi. Res je, da je bil Slavca po izvoru prijatelj okrogle žoge, toda še vse drugačno mesto mu gre kot prvemu slovenskemu atletu, prvemu lahkoatletskemu pravku v skoraj vseh disciplinah in prvemu desetboju in all-round atletu med slovenskimi športniki. In pri vsem tem ogromnem delu na igrišču in tekašču je bil Slavca obenem tudi učitelj in organizator, saj je potegnil s seboj na športni prostor ono prvo pešico atletov, jih tam navduševal in vžgal, da je iz njih vzkliklo tako bogato seme, toda obenem je z enako vnemo opravljal tudi važne upravne in organizacijske posle. Dolga leta od 1919 dalje ni bilo športne prireditve v Ljubljani, ki ji ni — tako ali tako — ne kumoval naš dragi Slavko; za njim šele so prišli trenerji od drugod in mladi ljudje, ki so ga polagoma zamenjali, toda prve temelje je slovenski lahki atletiki postavil — on. V zgodovini slovenskega športa — predvsem lahkoatletikega — si je Slavko Pretnar postavil trajne spomine!

Leta in poklic sta ga pozneje odgnala od svetlih športnih idealov, toda spremljal je naše športno življenje že dolgo s pozornim zanimanjem. Vztrajen, odločen, nepopustljiv in močan, pravi športnik in človek duha in srca, takšen je bil Slavca, ki je moral zdaj, žal, tako kmalu končati svojo življenjsko pot.

Gospo mami, gospodoma bratoma dr. Joži, tajniku Pokrajinskega korporacijskega sveta in predsedniku SPD, in Mirku, višjemu železniškemu svetniku v Beogradu, ter gospe sestrji poročnici Osetovi in ostalim sorodnikom, naše iskreno sožalje. Dragi Slavca, počivaj sladko!

Novomeško okrožno sodišče v lanskem letu

Novo mesto, 8. februarja

Poleg ljubljanskega okrožnega sodišča deluje na področju Ljubljanske pokrajine še novomeško okrožno sodišče, pod čigar območje spadajo po odpadku okrajnih sodišč v Krškem in Radečah še okrajna sodišča. V Novem mestu, Kostanjevici, Črnomlju, Metliki, Trebnjem, Mokronogu, Višnji gori, žužemberku, Vel. Laščah, Ribnici in Kočevju.

V minulem letu se je število kaznivih dejanj na področju novomeškega okrožnega sodišča zelo zmanjšalo. Nasproti 1.325 kazenskim postopanjem v letu 1941. jih je bilo v lanskem letu le 547, kar znači zmanjšanje za skoro 60 odstotkov.

Od 547 kazenskih postopanj jih je bilo rešenih med letom 481, nerešenih pa je ostalo 66. Na predlog državnega tožilstva je bilo uvedenih 17 preiskav, od tega je bil v 9 primerih za 10 oseb odrejen preiskovalni zapor. Tudi lani ni obravnavalo novomeško sodišče že tretje leto nobene tiskovne tožbe, odpadla pa so tudi obravnave političnih kaznivih dejanj, ki ne spadajo več v pristojnost rednih sodišč. Paragraf 7, zaradi katerega je prišlo leta 1941. na zatožni klop precej obtožencev, lansko leto ni več prišel v poštev.

Največ opravkov je imelo sodišče s prestopki zoper tujo imovino. Kazenski po-

stopki zoper tujo imovino. Večina kaznivih dejanj, ki jih preganja državni tožilec, je bila rešena brez vložitve obtožnice. Državni tožilec je vložil obtožnico le v 75 primerih, v celoti pa je bilo rešenih brez razprave 12 primerov. Državno tožilstvo je zastopalo obtožnice na 115 razpravah nasproti 261 razpravam v minulem letu. Od teh je bilo 103 prvostopnih razprav in 12 prizivnih razprav zoper sodbe okrajnih sodišč.

Sodbi je bilo izrečenih skupno 38, od tega so bile v 4 primerih opustilne. Zoper izrečene sodbe je državnih tožilec vložil 4 revizijske kazenskih postopanj in 4 prizive radi sodbe, ki jo je izrekel sodnik poedinice. Razveseljiv je bil v minulem letu padec kaznivih dejanj zoper življenje in telo.

Iz Novega mesta

Nov. sneg. Po močnem jugu, ki je v drugi polovici januarja posnel po Dolenjskem vso snežno odejo, je v februarju, posebno v jutranjih urah nastopil ponovno obutev mraz. V noči od nedelje na ponedeljek se je nebo nad vsem Dolenjskim pooblačilo in po polnoči je jelo snežiti v debelih kosmih, tako da je bila zjutraj že 15 cm debela snežna odeja. Snežni na-

— kmečkaja in gosposkega — ter naposled pisateljev slog in jezik.

France Novšak je zdaj sredi svojega pisateljskega razvoja. Kakor nam je zaupal, piše roman »Globoko jezero«, o katerem meni, da bo po vsebini in obdelavi prekosil vse njegove dosedanje stvaritve ter postal njegov chef-d'oeuvre. Roman bo prav obsežen in bo nudil nekaj prerezov vseh strasti, ki vrtinčijo človeško dušo. Kakor pri vseh dosedanjih delih, dela tudi tu po vnaprej določenem načrtu, t. j. gradi, ne improvizira; vse poglavitne vsebinske značilnosti je dobil preko v svojemu duhu, preden jih je vrgel na papir. Roman bo dovršil nekako v treh mesecih. — France Novšak se sedaj udeležuje na magistratu kot prevajalec v italijanščino. Pravkar pripravlja prevod večjega izvešča iz dr. Stelletove razprave »Architectura pennina«.

Ne dvomimo, da bo objava Novšakovega romana »Nemir srca« ne le zadovoljila naše čitatelje, nudič jim domačo pripovedno snov, marveč bo takisto vzbudila pozornost za vse dosedanje in posebej že za nadaljnje literarno delo tega nadarjenega pripovednika. Po vsem tem smemo s tem večjim zanimanjem pričakovati napovedani roman »Globoko jezero«.

Slikar Mitja Švigelj

Niso baš redki primeri, da se bavijo arhitekti z večjo ali manjšo srečo tudi s slikarstvom. Takih primerov tudi dandanes ni malo. Inž. arh. Mitja Švigelj se v svoji arhitekturni stroki morda niti ne namera baviti, vendar mu je prišlo na misel, da se razvija na pr. Domizljan Serajnik, ki je nekoč tudi slikal. Toda pustimo uganjanja.

In una posizione italiana sul fronte orientale: si preparano i proiettili per la artiglierie. — V neki italijanski postojanki na vzhodnem bojišču: pripravljajo se kroglice za topove

let je ponehal že v zgodnjih dopoldanskih urah. Moker južni sneg je hitro kopnel in ni verjetno, da bi se sedanja snežna odeja del časa obdržala.

— Življenje in smrt. V mesecu januarju je bilo v novomeški kapiteljski župniji rojeno 8 otrok, od tega 9 deklet. Poročili so se: Kroneger Karel, mornariški častnik in šmajdek Marija, uradnica ter Uhan Henrik, trgovski sodnik in Bodilja Josipina kavarniška namestnica. Umrl pa so: Rajši Apolonija, žena posestnika iz Mirne peči, Kužnik Stanislava, hči hišarja iz Trebnja, in Muik Franc, posestniški sin iz Trebnja.

— Pregledovanje klavnih živali in mesa. Novomeško okrajno glavarstvo sporoča, da se pravilnik za pregledovanje klavnih

živali in mesa in veterinarsko nadzorstvo spreminja takole: Vse klavne živali, katerih meso je namenjeno javni porabi ali pa tudi samo porabi v lastniškem gospodarstvu, se morajo pred zakolom in po zakolu veterinarsko pregledati. V občinah, kjer je javna klavnica, se morajo goveda, bivoli, kopitarji, ovce, koze in svinje, katerih meso je namenjeno javni porabi ali tudi samo porabi v lastniškem gospodarstvu, klati v tej klavnici. Izjeme so dopustne le v primerih zakola v sili, ali pa kadar je zaradi nastopa kužne bolezni potreben zakol okuženih ali okužbe sumljivih živali na kraju samem, vendar to le s predhodno pooblastitvijo pokrajinskega veterinarja. Vsi drugi predpisi ostanejo nespremenjeni.

Z avtomobilom skozi Srbijo

Posebni poročevalec »Tagespost« je poslal svojemur listu daljšo reportažo o vtihih, ki jih je dobil na potovanju po Srbiji. Zanimali bodo tudi mnoge naše čitatelje, zato jih v prevodu objavljamo:

Če prevoziti stotine kilometrov skozi Srbijo v avtomobilu, po asfaltiranih cestah, pa tudi po slabih okrajnih poteh daleč od glavnih prometnih žil, podnevi ali v trdi noči, potem si lahko ustvariš sodbo o varnostnih razmerah v deželi.

Prišli smo v vasi, kjer so svojočasno divjali ogroženi boji s terorističnimi tolpari. Stanovanjske hiše so razdejane, požgane šole pa pričajo o grozotnih dogodkih. Danes je tam vsepovsod mirno. Življenje poteka normalno, kmetje obdelujejo polja, zvečer pa se snidejo v gostilni, kjer ob živahnem pomenkovanju popijejo nekaj šilc slivovke.

Varnostnih prilik v teh pokrajinah ne smemo soditi po srednje ali zapadnoevropskem merilu. Komiti so živel tu tudi v miru in so na primer v Vzhodni Srbiji navajeni na komitstvo kot na nujno neprijetnost življenja.

Pogosto se opaža dobro razmerje med nemškimi vojakom in prebivalstvom. Srbski kmet presoja vojaške prisilne ukrepe zelo realistično, kar olajšuje razmerje do nemške okupacijske armade, katere korektnost vedno rad priznava. Včasih se razvijejo celo dobri prijateljski odnosi.

Srbska podeželska mesta in vasi so tudi v najgrozovitejših pokrajinah na zunaj skromna in neznamenita. Hiše so po večini majhne in pritlične. Samo skozi večje kraje vodijo tlakovane ceste, kjer se odvija ves tranzitni promet. Toda za to navidezno skromnostjo se čisto skriva blagostanje. Srbski kmet pa tudi imovitejši meščan ne marata svojega blagostanja razkazovati na zunaj. Tudi stare patricijske hiše v Beogradu so vse pritlične in napravljajo, če jih opazujemo s ceste, reven vti. V notranjosti pa so vse bogato opremljene.

Pretežno sloni gospodarska eksistenca širokih ljudskih množic na deželi na rejli svinj. Manjši odjem, ki je posledica vojnih razmer, nadomestujejo visoke cene. Eden največjih svinjskih trgov v Srbiji Mladenovac, ki smo ga nedavno obiskali, piše poročevalec, ni bil nič kaj dobro ob-

Dober nauk

Pred stoletji je neki japonski cesar razstavil v svoji palači 20 zelnj dragocenih porcelanastih vaza. Ker so bile to velike umetnine, jih je cesar skrbno čuval. Nekada dnu me je pa nerodni sluga eno razbil. Razjarjeni vladar je nesrečnega obsodil na smrt. Tedaj je pa prišel v cesarjevo palačo svolas duhovnik in ponudil se je cesarju, da mu bo razbito vazo zlepil tako dobro, da se ne bo poznalo, da je bila razbita. Cesar sam ga je odvedel v sobo, kjer je imel razstavljene vaze. Tam je pa dvignil svečenik palico in še preden ga je mogel presenečeni vladar zadržati, je razbil vse njegove dragocene vaze. — Nesrečnež kaj si pa stori? — je zakričal cesar. Svečenik mu je pa mirno odgovoril: Storiš sem samo dolžnost. Eden tvojih podložnikov bo zgubil glavo zaradi ene same vaze. Hotel sem preprečiti, da bi doletela enaka usoda še druge tvoje podložnike. Naj ti zdastuje moje življenje. Cesar si je pa potem premislil: zahvali se je pogumnemu svečeniku za dober nauk, na smrt obsojenega služabnika je pa pomislil.

Röntgenovi žarki — delo naključja

Kakor moramo večino velikih izumov in odkritij pripisati golemu naključju, tako je bilo tudi z rentgenovimi žarki. Neki laborant, ki je delal po navodilih velikega fizika Wilhelma Conrada Röntgena v njegovem laboratoriju, je nekoč slučajno postavil roko pred žarke rentgenovega aparata. In kot prvi človek na svetu je videl lastne kosti. Seveda je to takoj povedal svojemu predstojniku in tako je bila odkrita važna lastnost rentgenovih žarkov.

ki so v svoji funkciji omenjeni barvni kategoriji lahko nasprotni. Zaenkrat prevladuje v švigelji izbiri barv in v težnji po tonskem koloriranju s pomočjo plavih in rumenorjavih odtenkov Jama. V kolikor je naša kritika solanje na domačih tleh priporočala kot hvalevredno življenje v duha in tradicije slovenskega slikarstva, tako naj spremlja tudi švigeljeva prizadevanja, podobno, kakor je sprejemala formalni vpliv Jakopičeve šole (na pr. v glasu zgodnjega Pavlovca). Švigelj je mogel zato največ znanja pokazati v krajini, kjer se je pomudil nekoliko ob znanih domačih motivih (»Ob Savji«, »Ob Ljubljani«, »Ursulinke«, »Pogled iz Kamniške Bistrice«), nekoliko pa tudi ob vedutah s potovanja v Italijo (»Jutro ob Tibetu«, »Vila Borghese«). Da ne postane stvar utrditvijo vsakdanja, površna in banalna, je treba naprezati vse čute in vso iznajdljivost, kar je premotera slikarjevo srce in razum; pa tudi poezija razpoloženja in odvisna od določenega osnovnega ali pridmetnega značaja krajinskega subjekta, temveč edinele od notranje sile slikarskega in umetniškega izraza. Kljub doseženi lagodnosti in bistri opaznanja, ki je potrebno že dovolj spretno, bo potrebno v bodoče še bolj premišljeno spajati barvne in tonske vrednote, švigelji preizkušnja tipično svojo slikarsko inspiracijo ob različnih impresijah naših domačih vzorov: poleg evidentno Jamovega načina čutimo na pr. v »Aktu ob oknu« Sternovega virtuozno nabreklot ali pa A. G. Kosove ploskovne poudarke v zanimivi skupinski kompoziciji »V gostilni«. Ne glede na morebitne neskladnosti portretnih študij je švigelji je pravilno občutil potrebo po svežih in č-

KULTURNI PREGLED

France Novšak, pisatelj romana „Nemir srca“

Izvirni slovenski roman »Nemir srca« predstavlja širokim čitateljskim vrstam mladega pisatelja ki je v našem literarnem svetu že dolgo ni več novinec: France Novšak je vzbudil pozornost že leta 1938., ko se je skoraj na začetku svoje slovenske poti pojavil takoj z večjim tekstom: z romanom »Dečke«. France Novšak je star sedaj 27 let. Po rodu je iz Ljubljane. Dovišil je klasično gimnazijo v Zagrebu in študiral pravo v Beogradu. V zadnjem času je dobil namestitev na ljubljanskem magistratu.

To je njegovo najposlednje »curriculum vitae«. Kaže nam samo, da so ga nemirni valovi življenja vrgli iz rodnega mesta in da je v drugih mestih prejšnje države preživljal najlepša in najodločilnejša leta svoje mladosti. Ali so bila to res najlepša leta, o tem nam utegnejo povedati njegovi spisi, saj so slovenske stvaritve v veliki meri kos samolpovedi, izpolnjene s splošnimi življenjskimi izkušnjami in s fantazijo. Nedvomno je v obeh Novšakovih romanih »Dečki« in »Hudobni angeli« marsikaj iz pisateljevega lastnega doživljajskega sveta; tu se pojavljajo njegove izkušnje z ljudmi in razmerami. Oba romana sta res posneta iz življenja mladih ljudi. Novšakov prvi spis »Dečki« je vzbudil posebno pozornost s svojo odkritosrečno ncto in opisanju razmer v dijaških internatih. Osvetlil je dozorovanje mladine in prisljilni skupnosti življenjskih pogojev, stanovanja in hrane, mladino, ki je bila iz kakršnega koli vzroka iztrgana iz rodbinskega kroga

in včlenjena v majhno dijaško »občestvo«. Pisatelj je v tem romanu, prav kakor v »Hudobnih angelih«, posebno pozornost opasal erotično življenje mladine in je zlasti v »Dečkih« ostal pri naturalističnem orisu stvarnosti, prepričan, da sama stvarnost najbolj obtožuje vso druge sisteme in življenjske razmere. Poleg teh dveh knjig je spisal France Novšak ljubko mladinsko povest »Alenka in čebelnica«, ki je izšla leta 1941.

Roman »Nemir srca« je spisal Novšak leta 1942. Sam motiv mu je dala neka stara ženska, ki mu je pripovedovala dogodek iz resničnega življenja. Kako da ne, saj je v resničnem življenju še več »romanov« kakor v knjigah. Mladi pisatelj je v tej zgodbi visokošolske, ki se zapleta na početnicah v ljubzenski odnos z dvema dekletoma hkrati, takoj opazil primerno smov za roman. Prenesel je dejanje v čas ob koncu prejšnjega stoletja, ki jih sam seveda ni doživel; razpletel je fabulo romana v krajinskem okviru znanih podeželskih krajev, po primerno zapletel, zgostil in sploh izoblikoval po skritih zakonih dobrega pripovedovanja. Tako je nastalo delo, o katerem ne bomo ničesar povedali v naprej. Že to, kar so naši čitatelji brali doslej, je zadosti mikavno in vabljivo, da pričakujejo s posebnim zanimanjem poglavitega razpleta dogodkov. Novšakove pripovedniške nadarjenosti pa ne kaže samo večše fabuliranje, marveč pričajo o nji tudi lepi opisi narave, karakterizacije okoliš in oseb, zlasti v kontrastu obeh deklet

Kronika

* **Smrt viteza železnega križa.** V borbah ob srednjem Donu je padel vitez železnega križa narednik Schwertherr, ob Ladoškem jezeru pa vitez železnega križa podčastnik Fraps. — Padli stotnik Reinhold Knacke, vodja nočnega lovškega krkela je bil po smrti odkrivan s hrastovim listom k viteškemu križu. Je 190. vojak nemške vojske, odkrivan s hrastovim listom.

* **Nov guverner Dalmacije.** Za novega guvernerja Dalmacije je bil s Kraljevim dekretom imenovan nar. sv. Francesco Giunta, čigar ime blest med prvimi bojniki fašističnega gibanja. Dosedanji guverner Dalmacije Bastianini je bil, kakor znano, pozvan v zunanje ministrstvo v Rimu.

* **Manifestacija italijansko-nemškega prijateljstva v Trstu.** V Trškem kinematografu Imperia so te dni predvajali film, ki je prikazoval dokumente o sedanji vojni. Predstavo je posetilo mnogo občinstva, ki je na koncu predstave izražalo svoj hvaležnost predstojem z živahnimi pljuskanjem.

* **Italijani v vojnah proti Rusiji.** General dr. Ulrico Martelli b. te dni predaval v Trstu o udeležbi Italijanov v vojnih pohodih proti Rusiji v letih 1812 in 1855. Njegovo predavanje bodo spremljale skiptične slike.

* **Smrt znanega scenarista v Rimu.** V Rimu je umrl nedavno smrti znani slikar Ettore Polidori, vodja scenografskega studia Kr. Opernega gledališča. Za to ustanovo si je pokojnik stekel velike zasluge.

* **Duca di Calabria pri papežu.** Sveti oče je sprejel te dni s svečanim ceremonielom v posebni avdienci Duca di Calabria s častni njegove družine ter se je zadržal z njimi dalj časa v prijetnem razgovoru.

* **Kulturni film v Rimu.** V Rimu so dovršili niz kulturnih filmov, ki imajo za predmet italijansko prestolnico. Tako je Rafael Saitto v zvezi z nekim sodolavcem izgovoril film »Colosseo«, ki prikazuje zgodovino te zgradbe od cesarja Vespasiana do danes. Pripravlja se tudi film z naslovom »Rimske posebnosti«.

* **Manifestacija italijansko-japonskega tovarštva v Rimu.** V kinogledališču Italia v Rimu se je vršila te dni velika manifestacija italijansko-japonskega tovarštva. Manifestacije so se udeležili v posebno velikem številu železničarji. Japonski delegat Todi je govoril ob tej priložnosti o temi »Nipon in duša Rima«. Manifestacija se je končala s predavanjem dveh filmov, katerih prvi prikazuje Japonsko, drugi pa vojno na področju Tihga oceana.

* **Zadnji nemški poslanik na Dunaju umrl.** Na svojem poselstvu v Philppsburgu na vzhodnem Frizijskem je kratko po izpolnjenem 80. letu umrl Botho grof Wedel, zadnji poslanik cesarske Nemčije na dunajskem dvoru. Poslanik Wedel je prišel na Dunaj 1. 1916. in je ostal tam do razsula dunavske monarhije. L. 1919. je izstopil iz državne službe, v kateri je služil še pod Bismarckom.

* **Italijanska izdaja Goetheja.** Založba »Samsoni« naznanja izdajo najvažnejših Goethejevih del v italijanskem prevodu. Izdaja je preračunana na 1200 strani ter obsega med drugim »Wertherja«, katerega bo prevedel L. Graziani, več dramatskih pesnitev ter »Resnica in izmišljavca« v prevodu E. Sole. Celotna izdaja bo pod vodstvom Lavine Mazzuchetijeve.

* **Napotki za izvajanje 48urnega delovnika.** Minister za korporacije v Rimu je izdal posebno tolmachenje za napotki za izvajanje 48urnega delovnika na telen, ki je predpisan z najnovejšimi ukrepi vlade v zvezi s sedanjo vojno. 48urni delovnik se bo začel izvajati najpozneje z 31. marcem.

* **Liktorska ustanova za ribolov.** Pod predsedstvom Genovskega vojvode se je v Benetkah sestel svet liktorske ustanove za ribolov. Na sestanku so se zborovali najprej p.klinili spominu ribičev, ki so izgubili svoja življenja zaradi vojne, potem pa so razpravljali o podporah za ribiče, katerim naj se omogoči boljša eksistenca. Določeni so bili tudi ukrepi za preskrbo s.rct.

* **Registracija povratnikov iz Vzhodne Afrike in z Egejskih otokov.** Ministrstvo za notranje zadeve v Rimu je odredilo, da se morajo vsi povratniki iz Vzhodne Afrike in z Egejskih otokov registrirati pri občinah, kjer so se nastanili po povratku v Italijo. Anagrafski uradi v italijanskih mestih bodo v omenjenih primerih vpisali povratnike v svoje sezname, ne da bi čakali preteka predpisane roka, ki velja sicer za ostale državljane, kadar se naselijo v novem kraju.

* **Novi predpisi o zbiranju in razdeljevanju jaje.** Iz Rima poročajo, da bo v krat-

kem objavljen nov ministrski dekret o zbiranju in razdeljevanju jajc. Ta posel bodo vršile posebne pobašene tvrdke, ki bodo morale tudi skrbeti, da se bodo jajca pravočasno vlagala, shranjevala ter razdeljevala upravičencem.

* **Povratak priljubljene bolniške strežnice v domovinu.** V Domogossoli so te dni sprejeli strežnico Rilegega križa sestro Mario Moalli, ki se je po triletni odsotnosti vrnila iz Vzhodne Afrike v domovino. Moallieva je bila zaposlena v bolnišnici Piemontske princeze v Adis Abebi in se je živahno udeleževala tudi delovanja onodnih ženskih fašistev. Angleži so jo po zasedbi Abesnije internirali v Direddu, od tam so jo poslali v Asmaro in zdaj se je vrnila iz Vzhodne Afrike v domači kraj. Rojaki so jo sprejeli z odprtimi rokami in jo s takoj preskrbeli zaposlitev v domači bolnišnici.

* **Novinar žrtve avtomobilske nesreče.** V soboto 6. februarja je hotel 49letni profesor Paolo Tentarelli, stenograf pri listu »Il Secolo«, prečkati trg Vittoria v Genovi. V tem je pridrvel iz nasprotni smeri avtomobil, g. apolri in mu prizadel težke poškodbe. Pretresel si je tudi možgane in kmalu po prevozu v bolnišnico je umrl. Pokojnik zapušta vdovo in tri otroke.

* **Pričetek razprave proti morilu Trockega.** V Mexico City se je začel proces proti Jacku Mornardu, ki je obtožen, da je v avgustu 1940 umoril Leona Trockega. Proces, ki se je zaradi raznih zadržkov zakasnil za dve leti, vzbuja veliko pozornost.

* **Razprava, ki se vleče že 7 let.** V Genovi imajo sodno razpravo, ki se vleče že 7 let in ji še vedno ni videti konca. Dva mladoletna fanta z imenom Circolo in Podesta sta leta 1936. razžalila znanca Francesco Panisa in njeno hčer Mario Rivara. Proces zaradi razžaljenja časti so večkrat obnovili, bil je pa zaradi zaslišanja novih priredov zopet ožgoden. Zdaj pričakujejo, da ga bodo po sedmih letih mogoče vendarle zaključili.

* **Osem dni je ležala v strugi hudournika.** V hudourniku Moca pri Novari so našli truplo Liberata Franczi, vdove Bianchi, ki je odšla iz domače hiše pred 8 dnevi ter se ni več vrnila. Napolnila se je k masi, zaradi teme in megla je je najbrž zašla v vodo, kjer je utonila in so jo našli leče čez 8 dni.

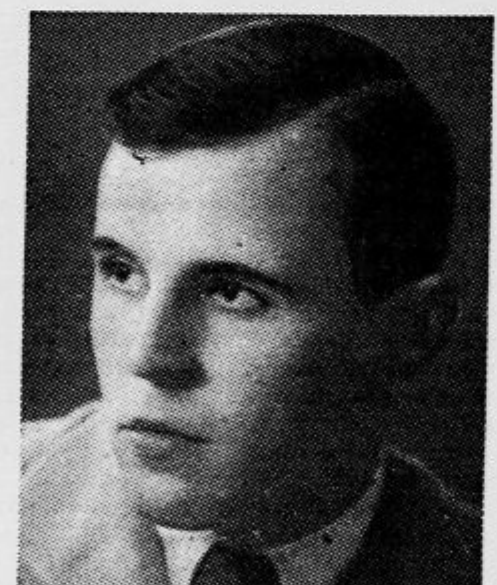
* **Lavina ga je zasula.** Pred dnevi se je skupina štirih turistov iz Salzburga podala na Mühlschurhorn. Ko so hoteli prečkati neko snežišče, se je odrgal snežni plaz in enega izmed planincev odnesel s seboj. Snežne mase so ga tako globoko zasule, da je bil, ko so ga rešili iz snežnega obdobja, že mrtev.

* **Utonil je, ko je iskal utoplenko.** 56-letna služkinja Giulia Alberto je padla te dni v Brescii v nek kanal in je utonila. Kmet Giovanni Micheli je hotel potegniti truplo utoplenke na suho, pri tem pa je izgubil ravnotežje, padel v vodo in utonil.

* **Miši so uničili dragocene dokumente in nekaj bankovcev.** V Imperii ima svoje poslovne prostore neka oljarna. Ko so te dni odprli pisarno, da bi vzeli iz nje dokumente, so ugotovili, da so papir na drobne koščke zgrizle miši, ki so se pregrizle tudi do blagajne, kjer so uničile za 500 lir bankovcev.

* **Do smrti se je oparila.** Triletna deklica Renata Gatti iz Lissone je jedla košček kruha na dvorišču, kjer se je grela voda v veliki posodi. Dekletu je kruh padel v krop, narkar se je Renata sklonila, da bi ga pobrala iz vode. Pri tem je prekučnila po-

Pisatelj France Novšak,

pisec romana »Nemir srca«, ki je začel izhajati v »Jutru«. O pisatelju Novškemu poročamo danes v Kulturnem pregledu.

ljubice Fantazije. Tam se je počutil doma. Ni maral plemiške tradicije in plemstva. Ljubil je ljudstvo. Čutil je, kako prehaja tradicija v spako. Toda čutil je tudi, kako postaja živi in zdravi utrip ljudske comedie dell'arte bolan in naraven in kako kaže prve znake agonije. Treba je bilo zdravilne injekcije. Prvotno sproščena beseda je postala neotesana, svobodna kretanja je uhajala preko mej spodobnosti. Tedaj — zavora!

Prevzel je like iz comedie dell'arte. Živele so od improvizacije igre in besede. Pri njem pa so dobile oporo v izoblikovani napisani vsebini in besedilu. Toda prehitel je organski razvoj. Tradicija je bila še preživa in premočna. Igralci komičnih vlog so mu uhajali nazaj na polje improvizacije. Le ljubimski pari in resnejše figure so ostale zveste njegovemu besedilu.

V njegovih igrah se čuti Molierov vpliv, tako, da so na sredi med nebrzdano sproščenostjo comedie dell'arte in Molierovo umetniško odtehtanostjo. Fantazija ga je zaspavala z bogastvom idej. Napolnil je neštevilne komedije, komentarije k dnevnim dogodkom in drugo. V gledališki zgodovini omenja kako dvanaestotisoč najzanimivejših — vse druge so več ali manj variante tega ducata. Največ igran je poleg navedenih dveh iger »Lažnik«.

Commedia dell'arte, na kateri je zrasel Galdonijski slog, je izrazita stvaritev močnih igralskih osebnosti z bogato domišljijo in neizprtnim bogastvom ustvarjanja. Commedia dell'arte je najčistejši teater. Teater brez bergelj literature, brez zunanjih pripomočkov; teater duhovitosti in sproščenosti,

solo in se polila po životu ter dobila takšne poškodbe, da je kmalu po prevozu v bolnišnico umrla.

* **Drago plačan dremež.** 50-letna Karmela Restaino, lastnica kavarne v Bologni, je pred dnevi dvignila iz banke 120.000 lir, da bi z njimi plačala svoje obveznosti. Denar je shranila v ročno torbico, ki jo je nosila vedno pri sebi. Te dni je z ročno torbico v naročju nekoliko zadremala, med spanjem pa so jo neznanzi okradli. Odnegli so ji vseh 120.000 lir, torbico pa so ji pustili.

* **Na predvečer poroke je izgnila.** 32-letna Maria Silvestri iz Garlaccia pri Valenci se je imela v kratkem omožiti. Te dni se je odpeljala v smeri proti Pavii, kamor je bila namenjena, da bi uredila stanovanje. Toda na cilj ni prispela. Obveščene so bile pristojne oblasti, ki Silvestrije iščejo, vendar doslej brez uspeha.

* **Tatovi so ukradli 100.000 lir.** Guglielmini Magenti v Comu je nedavno umrl mož. Da bi laže preživela izgubo, se je vdova za nekaj dni odstranila iz stanovanja. To priložnost so porabili neznan tatovi, ki so vdovi v stanovanjske prostore ter odnesli vdovi več preprog, nekaj perila, srebrnine in porcelana v skupni vrednosti 100.000 lir. Tatvina je bila naznanjena oblasti, ki je uvedla preiskavo.

IZ LJUBLJANE

u — Četrtno, oblačno vreme. Po večini smo že računali, da je zima v kraju. Saj se je začetek meseca uvedel s toplim sončnim vremenom. Toda prišlo je drugače. V nedeljo smo dobili nov sneg, ki je kljub drugačnim prognozam obležal. Kolikor je bilo v tork sonca, ni zadostovalo, da bi pobral snežno odejo. Ožračje je namreč ves dan tako hladno, da sneg le počasi kopni, čez noč pa vedno na novo zmrzne. V tork je znašala najvišja temperatura 1,5°C. Ponoči se je ohladilo in je večeraj zjutraj živo srebro kazalo — 2,2°C. Dopolodne se je nekaj časa ponujalo sonce, potem pa so oblaki zagrnili nebo. Barometer kaže padec zračnega tlaka, kar nam obeta spremembo vremena.

u — Danes se je vršila bilančna seja upravnega sveta Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani, na kateri se je obravnavala bilanca za poslovno leto 1942. Vključil težkim prilikam v katerih se nahaja gospodarstvo, je zavod vendarle primeroma dobro zaključil to poslovno dobo. Čisti dobiček, ki znaša L. 959.684.89 je sicer manjši od prejšnjega leta, omogoča pa izplačilo dividendne v dosedanjem obsegu. Občni zbor je sklican za 2. marca t. l. ob 11. uri.

u — VIII. simfonični koncert, ki je bil nepovedan za ponedeljek 15. t. m., se bo vršil v ponedeljek 22. t. m., ker je del simfoničnega orkestra tekoči teden močno zaposlen v Operi. Vt.pnice bodo v predpridaji od srede 17. t. m. dalje v knjigarni Glasbene Matice.

u — Pianistka Emilija Dernovškova, ki že več let deluje v Ljubljani, je prvič javno koncertirala decembra predlanskega leta in imela takrat zelo laskave ocene. Tako pravi eden izmed naših kritikov: Dernovškova se je privikar pojavila v ljubljanski koncertni dvorani, pa si s svojim odličnim nastopom osvojila srca poslušalcev, ki so bili izredno hvaležni za velik umetniški užitek, ki jim ga je nudila pianistka. Drugi zopet poudarja njeno solidno igrjo, polno najčistejših umetniških stremiljenj, katerim daje polnega izraza v svojem zrelem dognanju. Letošnji njen koncert bo jutri v petek, dne 12. t. m. v mali filharmonični dvorani in na sporedu ima dela, ki so jih napisali skladatelji: Martucci, Suk, De Falla, Chopin in Liszt. Na koncert domače umetnice opozarjamo. Začetek bo točno ob pol 7. v mali filharmonični dvorani. Predpridaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

u — Vodnikova družba sporoča, da so letošnje knjige v drugi nakladi dotiskane. Vsi oni člani, ki so do 20. januarja t. l. prijavili svoje članstvo, dobe letošnje knjige tam, kjer so se prijavili. Dobe jih pa tudi še člani-zamudniki, ako se takoj prijavijo in dokler traja zaloga.

u — Pozivamo vse rejce koz, ovac, prašičev, kuncev, perutnine itd., kateri do sedaj niso prejeli krmla za živali pri Malem gospodarju, Gallusov nabrežje 33, da se prijavijo ob določenih dneh v zgoraj omenjeni pisarni zaradi popisa živali in prejemanja krmla. Pisarna sprejema prijave samo dopoldne in sicer: 15. februarja od 10. do 12. ure.

Kadar kupuješ, preglej »Jutrove« oglase!

Il Duce nel Ventennale della fondazione della Milizia, parla ad uno schieramento di Battaglioni di Camice Nere — Ob dvajsetletnici ustanovitve Milice govori Duce postrojenim bataljonom črnih srajc

bruarja črke A do G, 16. februarja črke H do L; 17. februarja črke M do R; 18. februarja črke S do Z; 19. februarja zamudniki.

u — Licitacija zastavljenih predmetov bo v petek 12. t. m. ob 15. uri v uradnih prostorih mestne zastavljalnice na Poljanski cesti št. 15. Opozarjamo, da je z odločbo Vis. Komisariata za Ljubljansko pokrajino 2% odpravnina zvišana na 4%. Zastavna doba predmetov ostane natanko šest mesecev ter po preteku te dobe predmeti zapadejo.

Iz Hrvatske

Pogodba o pravni pomoči z Bolgarijo. K podpisu bolgarsko-hrvatskega sporazuma o pravni pomoči bo 14. t. m. odpotoval v Sofijo pravosodni minister dr. Artuković s posebnim odposlancem.

V spomin stalinskega junaka. Hrvatsko časopisje posveča dolge članke v spomin žrtvam za zapadno kulturo pred Stalinskom. »Hrvatski narod« med drugim piše, da je hrvatsko ljudstvo posebno ponosno na to, da so se njegovi sinovi borili kot protivoljci na vzhodnem bojišču za bodočnost Evrope. Žrtve evropskih junakov pred Stalinskom niso bile zaman. »Nova Hrvatska« izjavlja: Za hrvatsko ljudstvo je važno, da tudi tokrat v odločilni borbi za bodočnost Evrope ni izostalo. Hrvatski narod je ponosen na to, da so se hrvatski vojski ramo ob rami borili z najboljšimi vojskami sveta. Medtem ko se hrvatski narod globoko sklanja pred žrtvami, je poln ponosa in hvaležnosti zanje.

Iz Srbije

Minister za socialno politiko je dobil pmočnika. Predsednik vlade je postavil dr. Srdoslava Djenica, referenta epidem. oddelka beogradske občine za pomočnika ministru za socialno politiko.

Ukinjena poštna direkcija v Čačku. Ministrski svet je na predlog ministra za pošto sklenil, da se ukine poštna direkcija v Čačku. Likvidacija se mora izvršiti do 31. marca t. l.

Beograd se je zopet povečal. Ministrski svet je izdal naredbo, da se dosedanja občina v Zarkovu priključi v sestav občine mesta Beograda.

Rudarski tečaj v Arandjelovcu. Po odločbi ministra za narodno gospodarstvo je državni zavod za pospeševanje industrije in obrti odprl v Arandjelovcu polletni rudarski tečaj za rudnike Oplenac, Orašac in Vrbino. Tečaj ima nalogo, vzgojiti kvalificirane rudarje kopače in pomožne kopače. Pouk je praktičen in teoretičen. Absolventi tečaja, ki bodo položili končni izpit, se bo skrajšala predpisana 3letna doba za dosego polne kvalifikacije za pol leta. Stroške tečaja nosijo deloma imenovani zavod, deloma rudniki. Vpisovanje je trajalo do

20. januarja. Sprejeti so bili samo delavci, ki so že zaposleni v rudnikih.

Za pospeševanje čebelarstva v Srbiji. Da bi se ekonomski in okrajni kmetijski referenti kragujevačkoga okrožja polnoobno uvedli v eno najvažnejših panog kmetijske proizvodnje, v čebelarstvo, je bil v Kragujevcu zanje prirejen poseben čebelarski tečaj. Enake tečaje nameravajo prirediti tudi po drugih okrožjih.

Drobne zanimivosti

Psi bodo vodili slepce. Madžarski vojni minister je izdal odredbo, da bodo vojni slepci dobili pse, ki jih bodo vodili. Društvo madžarskih gojiteljev psov je že prejelo naročilo iz sposobnih pasjih ras izvežbal določeno število psov za vodstvo slepcev.

Oklopne trgovske ladje. Predsednik angleških mornariških inženjerjev Burn je v londonskem časopisu »Daily Mail« kot poslednje sredstvo proti uničujočim posledicam nemških podmornic najavil gradnjo kombiniranih trgovskih in vojnih ladij. Nove ladje bodo obdane s težkimi oklepi in opremljene s tako močnimi stroji, da bodo lahko vozile hitreje od podmornic. V utemeljevanju tega načrta je Burn izjavil, da je imela Nemčija v sedanji pomorski vojni takšne uspehe s podmornicami, da je nujno potrebna rešitev iz tega položaja.

Skrajšana policijska ura v Berlinu. Po »Kölnische Zeitung« povzemamo, da je bila policijska ura za berlinske gostinske obrate skrajšana od 24. na 23. uro.

Nova zastava Severne Kitajske. Služba na zastavo Severne Kitajske bo odslužila kakor jo ima nacionalna vlada v Nankingu, namreč belo sonce na modrem polju in rdeči polagi. Izobesanje stare petbarvne zastave, ki je bila uvedena ob ustanovitvi kitajske republike l. 1911., je z veljavnostjo od 9. t. m. prepovedano.

V loteriji je zadel 233.750 lir. Nicola Bartolotti je stavil v loteriji poslovalnici v Rimu 50 lir. Stavil je na številke 8, 11 in 84. Vse tri številke so bile izžrebane in Bartolotti je zadel 233.750 lir. V isti poslovalnici je nekaj dni pred Bartolottijem zadel neka druga oseba 100.000 lir.

Ameriški vojaki ne smejo piti močnih alkoholnih pijač. Iz Washingtona poročajo, da je ameriško vojno ministrstvo prepovedalo postreči v lokalih pripadnikom vojske z močnimi alkoholnimi pijačami. Častniki in vojaki ameriške armade smejo piti samo pijače, ki vsebujejo do 3,2 odstotka alkohola.

Angleške žene in vojna proizvodnja. Minister Bevin je nedavno izjavil v spodnji zbornici, da je bilo v Angliji 8.670.000 žena pritegnjenih v vojaško službo. Med njimi je 3 in pol milijona poročenih ali vdov z otroki pod 14 leti.

stih barvah, ki jih naj neumorno preizkuša in ki naj mu tudi za naprej ohranijo njegovo nagajenost do slikarstva.

F. Š.

Galdonijeva »Mirandolina«

Bilo je — pred približno petnajstimi leti, v režiji pokojnega pisatelja in ravnatelja Drame, Milana Pughla — »Mirandolina«. Takrat je zavznela kaskada Poloničinega smeha preko našega odra in vloga se bile zasedene z izrazito karakternimi igralci. Takrat je bilo tako...

Bilo je pred približno osmimi leti — morda več, morda manj — ko je Ljubljana prepevala popevko iz »Sluga dveh gospodov« v režiji Cirila Debevca. Bilo je kakor epidemija. In gledalci dolgo niso pozabili zastorja z živimi glavami oseb iz igre, ki so prepevale svoje usode. In dolgo niso pozabili okretnega Daneša z njegovim zvijačnim in hkratu pesimističnim nasmeškom, ki ga more imeti samo tisti, ki je menjal veliko različnih gospodarjev. Bili sta torej dve srečanju z Galdonijem v velikih, velikih razdaljah. Bilo je kakor izgubljeni zvoki mozartovskega Capriccia, kakor bežen vonj, ki se je izgubil bogve kam.

In treba je zbuditi zaspani spomin na avtorja, ki se nam je odmaknil nekam daleč...

Goldoni je bil advokat in imeniten gospod. Z naslovom komornega svetnika. In vendar je odrgel svečani črni talar in ga zamenjal za — čestokrat zakrpano — pisano suknjo gledališkega peeta. Iz zakora s preblagorodno damo Justitio je ušel v naročje

intuitivnosti in invencije. Vsa teža je slonela na igralcih, ki so bili obenem avtorji vsebine in vlog in igralski improvizatorji. Naslonjen na to tradicijo je pisal Goldoni igre, ki so predpostavljale vse to.

»Mirandolina« je dete te dediščine. Rokokojski »petit rien« — majhen nič, igrarica, ki zablisti ob domiselnosti igralcev. Je kakor posoda iz stekla, ki ji da polno vrednost šele barvana vsebina, ki daje njenim linijam plastičnost in njenim facetam sijaj. Je kakor Mozartova glasba, ki je ob interpretaciji diletantov prazno zvenčkanje, a ob igri pravih umetnikov — doživetje. Zato vsaka Galdonijeva igra — prav kakor »Mirandolina« — z igralci stoji in pade.

Za človeka brez fantazije je delo dokaj prazno. V njem nastopajo trije bolj ali manj domišljivi plemiči in plebejec, natakar — ki tekmujejo za ljubezen in naklonjenost muhaste krčmarice Mirandoline. Končno zmaga natakak Fabrizio. V svoi lahkonost igre zveni molierovski motiv »svoji k svojim«. V treh plemičih je podal plemiško nadutost, razpisnost, obubožanost, stiskitvost. Ti trije plemiči so bližnji sorodniki likov iz comedie dell'arte, duhovno omejenih smešnih figur; medtem ko sta Mirandolina in Fabrizio kaj podobna Colombini in Pulcinelli, predstavnikoma umstveno zdravega in bistrega preprostega naroda, ki nadmodri s svojo prebrisanostjo dekadence.

Vsebine je, kritično gledano, malo; kar najmanj. In ostane nič, če ne dišne v te mrtve lutke živa iskra fantazije, ki dá vsaki njeno značilnost in pravilno odtehtanost v medsebojnem razmerju.

In zato je Galdonija igrati težko. Težje kot marsikaterega sodobnega problematika. Zakaj Goldoni je izrazil slog. In naše gledališče še nima galdonijevske tradicije. Pač pa kaže voljo, da bi jo ustvarilo. Ima pa za seboj precej Moliera in to je v tem primeru precejšnja opora, vendar še ne vse.

Upriporitev

V zvezi s prej povedanim hočem reči, da čaka režiserja Jožeta Koviča preizkušnja v interpretaciji Galdonijevoga sloga. In tudi igranje, kajti tisti dve davni predstavi sta že dolgo pozabljeni in preraščeni z neštevilnimi drugimi slogovnimi doživetji in živjetji.

Goldoni je v šumi novih italijanskih pisateljev klasik, zato to srečanje z njim ni vredno manj, kakor s kakim Mozartovim »petit rien-om«. In čeprav je majhen nič — ali morda prav zato — mora biti tembolj slogovno čist, sicer ti ne dá užitka, ki ga lahko vsebuje.

Nalijte to čašo... Maša Slavčeva

ZAPISKI

Klasiki italijanske filozofije

Riccardo Miceli poroča v »Meridiano di Roma« o kulturno pomembnem načrtu Kr. Zavoda za filozofske študije v Rimu, ki je pripravil za založbo Vallecchi nacionalno izdajo klasikov italijanske miselnosti. Omenjeni zavod je bil ustanovljen pred šestimi leti za »pospeševanje in vzporejanje spekulativnih proučevanj; na čelu mu je Balbino Giuliano, vodi pa ga znani filozofski pisec Enrico Castelli. Zavod za filozofske študije izdaja »Archivio di Filosofia«, poleg tega organizira predavanja in daje razne kulturno pomembne vzpodbude. Tako je po njegovi zasnovi začela izhajati pri založniku Bocca

zbirka »Pensatori italiani«. Iniciativa za nacionalno izdajo klasikov italijanske filozofske misli je tem pomembnejša, ker so dela mnogih manj znanih piscev te vrste že zdavnaj težko dostopna in se je mnogokrat občutila potreba, da izidejo v novih, kritičnih izdajah.

Zasnova nacionalna izdaja pomeni velik dogodek v italijanskem filozofskem slovu. Obsegala bo dve skupini: »Classici del pensiero medioevale« in »Classici del pensiero umanistico e rinascimentale«. Prvo serijo zasleda sv. Tomaž Akvinski s sv. Bernardom, sv. Bonaventuro, Pietro Lombardom in z drugimi, drugo pa Francesco Petrarca, veliki pesnik, ki je s svojim spisom »De sua ipsa et multorum aliorum ignorantia« začel prvi pogumno zagovarjati Platonovo filozofijo in je s tem odprl pota novemu humanističnemu mišljenju. Ker so največji misleci, kakor Mazzini, Rosmini, Gioberti, Manzoni in drugi že dostopni v nekaterih kritičnih izdajah, ne bodo izšli za sedaj v tej zbirki, vendar se je na pr. pri Tomažu Akvinskem, ki so ga doslej izdajali večidel bogoslovci, upoštevala potreba laikov: namenjene kritične izdaje njegovih spisov. Kot prvi primer nove smotne izdaje italijanskih filozofov je izšla knjiga renesančnega misleca-meniha Sica della Mirandolla »De Hominis dignitate...« v redakciji Garina. Knjiga prinaša integralno latinsko besedilo in vzporedno z njim italijanski prevod, opremljena pa je z obširnimi uvodom in z zgodovinskimi opombami, ki olajšujejo razumevanje tega malo znanega spisa iz časa florentinske renesanse. Riccardo Miceli si obeta, da bo ta izdaja klasikov italijanske filozofije prinesla k nje pravilnejšemu vrednotenju in večjemu uvaževanju.

Italija na vzhodni obali Adrie

Dalmacija, slikovita dežela tisoč otokov, skal in zalivov, je z italijansko zasedbo postala zopet to, kar je nekoč v zgodovini že bila namreč naravni posredovalec med Rimom in deželami osrednje D. navede pisec dopisov »Pester Lloyd« iz Spalata. Že August je smatral Dalmacijo za trdnjavo italijanskega ozemlja in je d. l. zgradil lepa mesta Aenona, Jadera, Narona, Scardona itd., katerih značilni preostanki vodovodi in krasne rimske ceste so še danes vrščni obhujavanja. Glavno mesto rimske provinc Illyricum Salona je bilo rojstno mesto cesarja Dioklecijana, ki je zgradil pri Aspalatu, temu svojo močeno palačo, jedro poznejšega Spalata. Latinski jezik se je nopolaj na pomoč slova »Dux Dalmatiae« Venezijanske republike je uveljavila na tem področju svoje zakone, svoj jezik, svojo umetnost in večina mesta Dalmacije: Zara, Sebenico, Spalato, Traù, Cattaro s svojimi venezijanskimi palačami, svojimi levi, sv. Marka, ki krasijo stolpe pri cerkvah, še danes pričajo o tistih časih.

Italijanska zasedba leta 1941 je vrnila latinsko Dalmacijo. Potem ko je Italija zagotovila slovenske interese s priznanjem neodvisne kraljevine Hrvatske, je ustvarila v Dalmaciji poseben administrativni režim: to je dalmatinski guvernerat sestojel iz provinc Zara, Spalato in Cattaro. Prefekti teh treh provinc so neposredno podrejeni guvernerju Dalmacije.

Italija je že v preteklem poldrugem letu izvedla velika obnovitvena dela. Prebivalstvo je bilo registrirano, uprava pa reorganizirana. Zamenjanim občinam so dopustili večje finančne olajšave. Največji razvoj pa kaže delovanje italijanskih oblasti na zdravstvenem področju, kjer so bile izvršene velike higienske in socialne izboljšave za prebivalstvo v mestih in na deželi. Ta služba je bila ojačena s številnimi ambulatoriji, z ambulancijskimi avtomobili in ladjami, ki prevajajo in prenašajo zdravila in zdravila v najbolj oddaljene kraje. Podvzeti so bili tudi potrebni ukrepi za asanacijo malarčnih krajev.

Japonke in Kitajke

Sedmo v japonski luksuzni restavraciji v Tokiju. Mize so pretežno zasedene z gosposi. Na vratih se pojavijo japonski gosti, stopi nekaj korakov naprej, sledi mu ljubica Japonka, ki stopa v enakomerni razdalji za možem. Mož sede k prazni mizi, vzame v roko jedilnik in se ne zmeni za ženo, ki se je skromno vsedla k mizi. Mož pozove natakarja in naroči obed, ne da bi se poprej o tem posvetoval z ženo. Naroči seveda kosilo tudi zanjo.

Tedajci se nenadoma pojavi na pragu restavracije dekle z naravnost zmagovito sijočim obrazom. Med močno našminkanimi ustnicami se zablisne vrsta belih zob, živahne, črne oči se poigravajo pod ostrimi trepalnicami. Obleda izdaja, da se skriva pod njo vitko žensko telo, kar se posebno poudarja, ko se dekle približa mizi. Za dekletom stopa mlad Japonec, ki si prizadeva, da bi dosegel mizo pred njo, in sicer zategadelj, da bi ji lahko ponudil stol. Kitajska deklica — to je namreč opisano dekle — seže po jedilnem listu in naroči z gospodovskim glasom zase steklenico najdražjega vina ter izroči jedilnik z malomarno kretnjo svojemu japonskemu prijatelju.

Mlada Japonka, katero smo opazovali v začetku, je moderno vzgojeno dekle, znana sportnica, ki je prebila nekaj let v Ameriki in se je vrnila pred dvema letoma v domovino. Kitajsko dekle pa je izobraževalo na univerzi v Kantonu ter je doseglo nekaj uspehov v pantanju.

V obnašanju obeh žensk spoznamo v celoti razliko med Japonko in Kitajko, čeprav sta oba naša primera ekstremna. Tisoč let je Kitajka svoje noge tesno povezovala, da je z njimi skakljala kakor kakšen ptič s hoduljami. Nešteto stoletij je Japonka čepela zvita na svoji rogoznici, hodila je v lesenih čevljih, ki so ji pokvarili hojo. Kitajka je slednjic dala slovo svojim nožnim vezem ter je planila v novo življenje, dočim si je Japonka izvolila nekoliko rahlejši prehod.

Nekoč, pred mnogimi stoletji so bili časi, ko je Kitajka žvela kaj neprisiljeno življenje. Vpliv Konfucija jo je skrival pred zunanjim življenjem ter jo zapiral v dom. Tam je postala neomejena gospodarica. Na Japonskem pa je vladal v ranejši dobi matriarhat. Materi je sledila hči. Otroci so živeli v hiši matere. Oče je prihajal samo na obisk. Vladal je torej zakon obiskovke. Ženska je bila celo svečenica. Naraščajoči konfucizem iz Kitajske pa je oropal Japonko te prednosti.

Kitajska, ki je hotela vzgojiti nadženske žene, je vrgla s prestola tudi Japonke. To se je zgodilo na Japonskem zaradi posnemanja kitajskih običajev in tako temeljito, da je Kitajka v primeri z Japonko danes v dobri emancipaciji daleč spredaj. Prekomerni modernizem pri mladi Kitajki pov-

Na ozemlju Aurane, Boccagnazza in Nona so napravili velike pasove zemlje zopet rodovitne. Povsod nastajajo novi odtocni kanali in kmetijski obrati. Agrarna reforma, ki jo je začela jugoslovanska vlada, se izvaja v pospešenem tempu, vendar z načelom, da mora biti vsak lastnik zemlje italijanski državljan. V toku je tudi velika propagandna akcija za sadije krumpirja in žita. Razen tega je bilo ustanovljenih več strokovnih šol za povzdigo kmetstva. Semena in umetna gnojila dajejo obilni zastoj na razpolago kmetovalcem. Tudi živinoreja in gojitev oljčnih nasadov bosta na novo vzcvetela. Za zagotovitev transportov, ki so zlasti važni za prehrano prebivalstva, je bila osnovana nova paroplovna družba »Società di Navigazione Dalmazie«.

Omembe vreden je tudi napredek v industriji. Produkcija največjih industrijskih panog: cementnih tvornic in ladjedelnic v Spalatu, tvornice aluminija v Losovazu, železnicarstva v Sebenicu, ki so vse pod kontrolo italijanskih komisarijev, stalno narašča. Posebno se je italijanska vlada zavzela za izdelovalnice ribičkih čolnov na Curzoli in v Traù. Gled vojne industrije so bili storjeni vsi napori, da se dosežejo v industriji glicerina ter v usnjarski industriji čim večji uspehi. Ustanovljena so bila tudi nekatera kovinska podjetja.

Da bi izključili motnje v gospodarskem življenju Dalmacije, so bili storjeni poskusi za ožvižgane gospodarskih odnosov s Hrvatsko in ostalim zaledjem. Ustvarjene so bile olajšave za izmenjavo blaga, poenostavitve pa je bil tudi carinski postopek.

Za obrambo delavskih interesov je bil osnovan poseben delavski urad, ki mu pristoja enaka vloga kakor podobnim federacijam v Italiji. Socialne ugodnosti, ki veljajo za delavstvo v Italiji, so bile uvedene tudi v Dalmaciji. Podvzeta so bila večja dela za nove ceste, šole, ljudska stanovanja in bolnišnice.

Posebno kočljivo vprašanje se kaže na kulturnem področju, kjer gre za zopetno razširjenje italijanskega jezika in kulture. Glede na slavizacijo, ki se je odigravala v Dalmaciji v preteklem stoletju, posebno pa v dobi jugoslovanske države je treba v Dalmaciji opraviati daljnosežno delo, da ta dežela postane tudi dejansko ne pa samo zgodovinsko »terra Romana«. Zaključuje svoj članek dopisnik budimpeštanskega dnevnika.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 11. februarja, ob 17.30: *Mirandolina*. Premiera, Red Premierski.
Petek, 12. februarja: zaprto.
Sobota, 13. februarja: zaprto.

Premiera Goldonijevе komedije »Mirandolina« bo v četrtek 11. t. m. za red Premierski. Ta igra ima za vsebino nadvse lahko, ljubezno in šegavo zgodbo o štirih snubih lepe krčmarice Mirandoline. Dejanje se godi v rokokojški dobi v Florenci. Mirandolino bo igrala Mira Danilova, njene snubce pa: Jan, Gregorin, Verdoin in Gorinšek. Režija: Jože Kovič. scenograf inž. E. Franc.

OPERA

Četrtek, 11. februarja, ob 17.30: *Sestra Angetlika*, 7. sinfonia. Red Četrtek.
Petek, 12. februarja, ob 17.30: *Zemlja smehljaja*, Red A.
Sobota, 13. februarja, ob 17.30: *Seviljski brivci*. Izven. Gostovanje člana rimske Kraljeve Opere, baritonista Giuseppea Taddeia. Cene od 40 lir navzdol.

Zaradi bolelosti nekaterih opernih solstov je morala Opera te dni spremeniti repertoar. »Thais«, ki je bila napovedana za četrtek, se ne vrši, pač pa bo ta dan vpri- zorjena opera »Sestra Angelika« z bale- tom »Sedma sinfonia«. Predstava bo za red Četrtek.

Baritonist Giuseppe Taddei — gost v »Seviljskem brivcu«. V Rossinjevi komični operi »Seviljski brivci« bo pel v soboto, dne 13. t. m. naslovno vlogo člana rimske opere, baritonist Giuseppe Taddei, ki je s svojimi koncertnimi nastopi dokazal svoje nenavadne umetniške kvalitete. Opozorjamo na to gostovanje, ki bo izven abonma- na. Predprodaja vstopnic od četrta od 10.30 dalje v Operi.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 11. FEBRUARJA 1943-XXI

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.20: Prenos iz Nemčije: Orkester pesni, vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Vojaške pesmi. 15.00: Poročila v slovenski. 17.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Koncert kitarista Stanka Preka. 17.35: Kvartet »Il Giglio« iz Firenze. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Napevi in romane. 20.00: Napoved časa: poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Prenos iz Rimske Kraljeve Opere: Puccini: La Bohème. V odmorih: Predavanje v slovenski. Zanimivosti v slovenski. Po končani operi: Poročila v italijanski.

Kako padajo nemški generali

»Tagesspost« poroča: V jutranjih urah 10. januarja se je začela odločilna borba za Stalingrad. Tedaj so Rusi z enournim ognjem naraščajoče zasuli branitelje. Naenkrat so topovi utihli in sovražnik je po zvoč- nihkih pozival k predaji. Zavezniški vojski so odločno odgovorili »Ne«, naktar so Rusi obnovili topovski ogenj in prešli v napad. Na zapadnem odseku, kjer so bile zvezni- ške čete le reko posejane, se je vnela borba moža proti možu, v kateri so sedelovali generali, štabni oficirji, grenadirji, t. pni- čarji, pionirji in kolesarji — Nemci, Rumuni in Hrvati — ramo ob ramo, upirajoč se velikanski premoči. V borbi od blizu sta tedaj padla generala Hartmann in Stempel z mnogimi drugimi častniki in vojniki.

Nemška razstava v Ankari

Ob otvoritvi razstave nemške gradbene umetnosti v državni razstavni palači v Ankari pod pokroviteljstvom turškega minist- stra javnih del je nemški poslanik von Pa- pen v nagovoru na zbrane dostojanstvenike naložal, da je prav gradbena umetnost ustvarila svoja najznamenitejša dela v največjih dobah človeške zgodovine. Zato je prav, da pokaže svoje uspehe na polju gradbene umetnosti narod, ki se zori za svojo boljšo bodočnost. Govornik je zagla- šal, da bi morali vsi narodi, ki se zavedajo svoje civilizatorne odgovornosti, graditi svoje bodočnost na temeljih socializma. Razstavo nemške gradbene umetnosti v Ankari je organiziral generalni gradbeni inšpektor minister Speer.

Moda

Moda skrbi, da moškim ni treba vedno menjavati misli o eni in isti ženski.

Vitke ženske so hrbtenica mode, polne ženske pa njen hrbet.

Odkar ni več grdih ženske, temveč le slo- bo oblečene, so lepe ženske jezne na modo.

Moda erotizira življenje. Če objavemo obleko za 3000 lir, spoznamo prepozno, kdo je v obleki.

Večerne obleke so čisto tako indiskret- ne, da je vsaka zvedavost odveč.

»Nisem te prevarala. Saj imam vendar še vedno lanski kožuh!«

Krajci ženskega klobuka, ki pokrivajo oči, pomenijo: »Hočem, da me mnogi po- znajo.«

Ženske padajo tudi v kratkih krilih. Gre samo za kakovost.

Svila slepi ljubimca, mož pa spregleda.

Biseri že davno ne pomenijo valute solz, temveč zlatnike.

Če je moda preveč enostavna, propadejo krojači, če pa je preveč komplicirana, so v konkurzu možje.

Dekoltrana pisateljica silici gospodu, ki je pozabil srajco.

Odkar so obleke tako drage, so ženske zopet strastne.

Lepota stvarstva je zaklad, iz njega le nam treba je jemati!

Tiho in mirno je še v prirodi in vendar je nešteto znamenj, da se v tej tajstveni tišini poraja mlado leto. Bolj redko prodre sonce skozi goste megle in kamor se oko ozre, naleti na zastore oblaja, za katerimi se skrivajo venci grintavih, visokim čerem podobnih planin, pohošena gorovja in skromni hovi. Toda več se vedno bolj presledek med davi in drevi, raztegujejo se dnevi in vzlic naraščajoči, mili svetlobi se osvobodijo srce polagoma čuta otožne tesnobe, vseli se pa vanj radostna nada in nemirno hrepenenje po lepših dneh. V do- glednem času bo Stribog, ki zapoveduje vetro- vnm, razpršil meglice, zavladal bo vedr: Svetov- vit in ponovno bomo gledali pod s njim, jasnim svodom kmalu po svečanu prelesti naše lepe domovine, njene visoke, v blešči belini se lesketajoče snežne, zavalovljenemu morju podobno zeleno gorovje, med njim pa krotke, svetle livade.

Zima je vsekar nujno zlo.

Ker pa ni zla, da bi ne bilo zraven trohice dobrega nam hudi sneg in led pospešujeta raz- pad nešteto bitij rastlinskega sveta, ki so v pozni jeseni legla na vlažna tla, k počitku brez vstajenja. Medtem ko opravljajo sneg in led in tudi dež, ki smo ga bili letos izjemoma de- ležni na svečnico, svoje delo bolj na debelo, se pa trudijo na površini zemlje kakor tudi pod zemljo nešteti pritlikavki med pritlikavki za temeljit razkroj na drobno. To so pravcati, ne- dvomno pa najmanjši kemiki iz prastare- ga rodu glivice-cepljivk ki imajo v prirodi silno važno vlogo: brez njih bi se spre- menili zeleni predeli v obupne pušče. Po mnenju učenjaka Osborna o samevale že davno pred pojavom katerega koli drugega živ- ljenja za časa zemeljskega praveka na naši, tedaj še pusti obli. Zdar morajo hiteti, svečan je kratek, v sušču se je pa napovedala Deva in do tedaj morajo biti mehke zelene pre- proge pretkane z nešteti cveticami.

Tudi na našem večernem nebu je zapisano, da ni več daleč čas, ko nam pride Vesna v vas, kajti zgodaj že vzhaja na jugovzhodu

orjaški lovec Orion,

ki je že v starih časih slovel po svoji lepoti. Prostrane poljane vsevirajo so mu bogovi poklonili za njegovo udejstvovanje. Sin je bil go- spodarja nad morji, povodnega moža, zaljubljen se je pa svojčas v boginjo Zarjo, ki dviga vsakodnevno z rožnatimi, nežnimi prsti temno tanci noči. Hitro ko se zmrza med 6 in 7. uro zvečer, se pojavlja nad obzorjem spo-

znamo ga pa lahko po pasu, v katerem se svet- likajo trije enaki demanti. Če potegnemo na- pvično na nas med zvezdami Beteiguze nad pasom in Rigel pod pasom prememo, se nam prikaže podoba križa (:) v počevni, kasneje pa v navpični legi; še pet drugih zvezd pa tvori celotno ozvezdje. Vedno više se vzpenja lovec na nebu, postava se zravna in ko lovi proti zapadu ga vidimo v vsej njegovi lepoti. V levici vihti svoj kij proti Bku, ozvezdju, v katerem so zapopadeni tudi gostosevci, jata zvezdic, ki vzhaja v poletju v trudnopozni noči in ki jo pesnik Iljijade omenja pod ime- nom plejade v zvezi s padcem Troje. V taki noči so grški junaki neopaženo zapustili lesenega konja, v katerem so bili skriti sredi Troje, in iznenadili prezaupljive Trojanke. Pod lovecem bežita zajec in golob, na levi pa spremlja Orion dva psa v višini glave (Beteiguze) je Mali pes, niže pa Veliki pes, ki mu je Sirij največja zvezda in na katero naletimo v podaljšku pasu na levo. Veliki pes stoji na obali vseмирskega morja, proti kateri prijadra ravno ladja Argos (v obliki trikotna), zdaj prestavljena na nebo, svojčas je pa pri- jadral na njej junak Jazon iz Črnega morja po Savi in Ljubljani čez naše Barje do Vrhnike, od koder so mu ladjo prenesli na Adrio. Po- vesti starih Grkov ožive v našem duhu ter nas spominjajo časov, ko se je naše srce na- palalo z vzvišenimi čustvi sprčo podvigov ju- nakov in njih posnemanja vrednih značajev. Obujajmo spomine na vse, kar je bilo lepo, saj človeško srce potrebuje toliko lepote. Po- vsod je je dovolj, na nebu in na zemlji, samo naj ji moramo z malo dobre volje in z nežno- čutnim srcem!

Lenota nam oplemeniti srce, in ko bodo za- vladali v vseh plemenitih srcih enaki pogledi na življenje v vsem na vse, tedaj bo nastopila za človeški rod ona pravičnica, po srčni omiki porojena zlata doba, o kateri so govorili ideali- sti vseh časov.

Nrav lepo more nam vcepiti le lepota; S sredstvi drugimi doseči to — je zmota.

1000 strok je imel

Največ potomcev je imel nedvomno sul- tan Mulej Ismail, ki je vladal v Maroku od 1672 do 1727. Imel je namreč 1.009 otrok. Toliko jih je bilo mogoče dokazati, imel jih je pa najbrže še več. Vsakih 17 dni se mu je baže rodil en otrok, seveda je imel tudi primerno število žen odnosa- ljubice.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

79. Kako se imenuje četvorica glavnih vseučiliških fakultet?

80. Kakšna razlika je med električnim motorjem in dinamom?

81. Kaj so planetoidi (asteroidi), kolik- šne velikosti so in koliko jih poznamo?

82. Da si osvežimo spomin na zgodovino.

To pot prožimo našim bralcem lepo pri- liko, da osvežijo svoje kulturno zgodovinsko znanje. Slike kažejo po vrstnem redu (od leve proti desni):

1. Julija Cezarja po prekoračenju Rubi- kona.

2. Wallensteina, ko je izvedel žalostno novice o vojnem porazu.

3. Georgea Washingtona v njegovem domu.

Slike vsebujejo razne nemogoče stvari. Ali jih lahko naštejete?

Rešitve nalog 9. t. m.:

75. Brillant je brušen, prozoren dragulj, večinoma diamant.

76. Pesnitev »Sakuntala« je spesnil Ka- lidasa v sanskrtu.

Jupiter 1,186,
Saturn 9,469,
Neptun 4,155,
Uran 3,896,

O velikosti Plutona, ki so ga odkrili leta 1930, še nimamo podatkov. Prika- zuje se nam kot zvezda 15. velikosti, tako da ga lahko vidimo le z najjačimi daljno- gledi. Za sedaj smatramo Plutona za skrajni planet osončja.

78. Za misleče glave. Če bi voda tekla istočasno skozi vse tri cevi, bi se vodna shramba napolnila v eni uri in dvajset minutah.

Zimski motiv z Nizozemskega: oče in sinko na prijetnem potovanju po zamrzlih protokih in jezerih

Po dolgotrajni, mučni bolezni nam je umrl dragi očka

Petrič Jože

ŽELJZNICARSKI NADSPREVEDNIK V POK.

dne 9. februarja 1943 ob 17.15 na kliniki splošne bolnice v Ljubljani.

Pogreb bo v četrtek, dne 11. februarja 1943 popoldne.

Vsi, ki ste ga poznali v njegovem idealno-poštrvovalnem delu ga boste ohranili v dobrem spominu.

Zagreb, Ljubljana, 10. februarja 1943.

MARIJA, žena; ing. OTMAR, BRUNO, FRIDA, MELITA, otroci in ostalo sorodstvo.

SPORT

V slovo zaslužnemu sportniku

(Pokojnemu Ilirijanu Slavku Pretnarju onkraj groba)

Kakor iz jasnega nas je včeraj presenečila vest, da je odšel v večnost odvetnik iz Metlike g. Slavko Pretnar, zaslužni slovenski sportnik, o katerem smo ves čas, odkar je zapustil Ljubljano in dal aktivnemu sportu slovo, vedeli da gotovo vsaj to, da je zdrav kakor riba. Zdaj ga ni več!

O Slavku Pretnarju kot vestnem, poklicnem človeku in dobrem sportniku objavljamo že na drugem mestu nekaj besed — v slovo od preranega groba. Smatramo pa, da je prav, da temu zaslužnemu sportniku posvetimo nekaj vrstic tudi v tej rubriki, v kateri je bilo nekoč njegovo ime zapisano skoraj dan za dnem, zmerom s stalnim odmevom, da je poštvalen in vedno pripravljav zastaviti za svoj prvi in zadnji sportni klub Ilirijo vse svoje najboljšie sile. Kar je pomenila Ilirija v prvih povojnih letih za ves slovenski sport, toliko je pomenil Pretnarjev »Slavec« za njega v njenih lastnih vrstah. Videli smo ga — često tudi za zeleno mizo v bučnih razpravah za sportno misel in sportno pravico — na zelenem polju v vlogi nogometnega branilca, kjer ni poznal drugega cilja kakor samo rešitve vsake se tako zapletene situacije, obdruževali pa smo ga še bolj na atletskih mitingih in vseh različnih propagandnih prireditvah za »kraljico sporta«, toda povsod je bil enak: borec do zadnjega, nepopustljiv in zapisan sportnim idealom z vsem srcem. Kakor je znal zmagovati, tako je znal tudi prenašati poraze. Bil je eden prvih sportnikov med nami, ki so storiili slovenskemu sportu velike usluge, ne samo po svojih takratnih uspehih, ki so danes že večkrat obledeli, temveč še vse bolj po svojem zgledu, ki so mu navdušeni sledili tisočlet mlajših. In, kakor vemo, z lepimi uspehi!

S »Slavcem« smo preživeli vsa ona prva leta slovenske sportne zgodovine in prebrodili vse one težave in pretrpetelje, ki so jih prinesli s seboj prvi početki aktivnega dela na sportnih terenih našega mesta kot središča in žarišča vsega sportnega gibanja v naši ožji domovini. Težak je bil ta začetek, mnogo težavne volje in še več nezdrpne poštvalnosti — pa tudi hladne krvi in treznega premisleka — je bilo treba, da je stavba slovenskega sporta vendarle zrasla iz tal in so njeni prvi graditelji v poznejših letih že imeli zadostne, da njihov trud ni bil zaman. Počasi, toda vztrajno, z novimi in novimi ljudmi je slovenski sport le premagal vse krize in težave razvojne dobe in se polagoma s svojimi najboljšimi predstavniki že tudi uvrstil v mednarodne vrste. Ves ta razvoj je v zadnjih letih od daleč spremljal tudi Slavko Pretnar in pripravi smo, da mu ni bilo žal žrtv in truda, ki jih je tako bogato naložil v temelje slovenskega sporta. Žal pa je nam — še bolj zato, ker je bil kot sportnik in pristajašča odločen in nepremakljiv v vsakem svojem sklepu — da je kruta usoda tako kmalu posegla po njem, ker smo na tistem še zmerom računali, da se bo morala — bodisi tam na deželi ali pa spet v večjem središču — prej ali slej spet vrniti v sportne vrste. Slavko Pretnarja bi bili vsak čas sprejeli z odprtimi rokami!

Mnogo je že pozabljenega iz onih časov pred 20 leti in več, ko je »Slavec« oral ledino slovenskega nogometnega in lahkoatletkega sporta, toda tu in tam so le še ohranjeni skromni zapiski o njegovi zglede in delavnosti v vrstah belo-zelenih Ilirije. Ne bomo utegnili poiskati vsega najbolj značilnega v njegovih nešteti nastopih in vseh mogočih razmerah, ne bomo niti približno mogli zbrati gradiva o njegovih tolikih sportnih podvigih, ki so bili za tedanje čase skoraj edinstveni, toda da bi nekoliko orisali Pretnarjev lik kot sportnika, bi hoteli ponatisniti nekaj izveščkov iz prvega slovenskega sportnega lista »Sport« (izhajal od julija 1920 do septembra 1922 v lastništvu Sportne zveze), ki pravijo med drugim:

»Na tekmi Viktorija-Hašk (Zagreb) : Ilirija, ki je bila odigrana 27. junija 1920 in je ostala neodločena 1:1, sta bila prava dva človeka, in sicer Pretnar I, ki je igral pol igre za dva moža...«

Ljubljanska nogometna podzveza je v septembru 1920 uvedla obvezne atletske mitinge, na katere je vsako društvo moralo poslati določeno število tekmovalcev. Za trening je bil vsem klubom »na razpolago« prostor SK Ilirije. Tako so nekoč pravilno trenirali nogometaši, pobuda za to smotno delo pa je izhajala od Pretnarja.

Na tekmi na Haškovem igrišču v Zagrebu, v kateri je dne 18. avgusta 1920 reprezentanca Ljubljane tesno izgubila dvoboj z reprezentanco Zagreba z 0:1, je Pretnar I igral na svojem običajnem mestu desnega branilca. (Napad Zagreba je bil takrat sestavljen iz teh-le nekdanjih »kanonov«: Vragovič, Dubravčič, Solc,

Granec, Perška. Proti tej napadalni petorici in srednjemu krilu Cindriču je prejel »Slavec« takole oceno: Zlasti Pretnar I se je pokazal vnovič kot zanesljiva opora v moštvo.)

Prve atletske tekme so bile pri nas dne 25. septembra 1920. Po enomesečnem treningu so šli na start — predvsem vsi nogometaši in še nekaj ostalih, ki jih je pričela živa propaganda na travniku — ta je bila v režiji Pretnarjevega Slava — da je ta sportna panoga najkoristnejša. Na startu je bilo 105 atletov, v glavnem aktivnih igralcev nogometa. Na sporedu je bila tudi propagandna stafeta po mestu, ki je pomenila za Ljubljano senzacijo in pol. Med izidi tega prvega mitinga čitamo: skok v višino z mesta: 1. Pretnar (Ilirija) 125 cm (med 6 tekmovalci); met krogel: 1. Pretnar (I.) 895 cm; tek z zaprekami 110 m: 1. Pretnar (I.) 19.2; tek 100 m: 1. Pretnar (I.) 12.1 (18 tekmovalcev); skok v daljino z zaletom: 1. Pretnar (I.) 525 m; stafeta 4x100 m: 1. Ilirija (Pretnar in njegovi: Pogačar, Beneš, Lenassi) 51 sek. Tako je bilo na prvem mitingu na tekalističu v znamenju zmage povsod, kjer je nastopil Pretnarjev Slavec.

V dveh zgodovinskih nogometnih tekmah Ilirije proti praški Slaviji (v dnevih 21. in 22. maja 1921) ob slovesni obnovitvi spominov na gostovanje istega češkega moštva leta 1912., ko je Ljubljana sploh prvič videla pravi nogomet, je bil Pretnarjev Slavec v odlični formi in obenem tudi kapetan Ilirije. Belo-zeleni so igri izgubili z 1:3 odnosno 2:4, toda bili so kljub temu vredni vse pohvale. Kaj bi bilo, če bi danes Slaviji iz Prage nasproti postavili vseh sto ali koliko ljubljanskih igralcev nogometa?

V poletni sezoni leta 1921. je Ilirija že kar priredila prvi samostojni atletski miting. Na tekmovalce so prišli samo domačini, vsega 68 tekmovalcev. Med točkami sporeda je bila ena najbolj napetih finale v teku na 100 m, kjer je Pretnar po ogorčeni borbi za prva zaostal za poznejšim slovenskim prvakom Perparjem s časom 12.2, zato pa je le še bil zmagovalec v skoku v daljino (5.22 m), v metu krogel (9.12 metra) ter (do četrtine) pri stafeti na 4x100 m, od katerih je bila prva ilirijanska s časom 51 sekund.

V sportnem tednu leta 1921. (od 7. do 13. septembra) so se začeli prerivati na najboljša mesta novi mlajši atleti, toda Pretnarjev Slavec je še zmerom igral nogomet, pa tudi na tekalističu se ni dal izpodrinuti kar do zadnjega. Medtem ko so na kratkih progah že gospodarili Perpar, Beneš in Starc ter sta bila na srednjih in dolgih zmagovita Vidmajer in Čuk, se je Pretnar uveljavil še enkrat v stafeti 4x100 m, kjer je skupno z Vidmajerjem, Pevalnikom in Benešem potisnil najboljšo slovensko znancko od 51 sek. na 47.7. Prav tako si ni dal vzeti prvega mesta v skoku v višino brez zaleta s 125 cm, medtem ko je bil v metu krogel že »samo« tretji z znancko 9.485 m. Njegova posebna domena pa je bil petoboj, kjer seveda razen Beneša ni imel nobenega resnega tekmeča.

Predaleč bi nas vedlo, če bi hoteli še izpopolnjevati ta pregled in naj zadostuje teh nekaj podatkov, ki naj pokažejo, da je bil pokojni Slavko Pretnar eden naših prvih sportnikov, ki je užil vso resnico onega klasičnega izreka »Per aspera ad astra«. Toda on je vztrajal in si je po pravici zaslužil eno najčastnejših mest med slovenskimi sportniki.

Slava njegovemu spominu!

Sportni urednik.

Službene objave iz urada CONI-a

Štev. 1. Ljubljana, 6. februarja. ODBOR LAHKOATLETSKIH SODNIKOV namerava prirediti v teku meseca februarja predavanja za one sportne delavce, ki so dopolnili 21. leto ter imajo veselje do izvrševanja lahkoatletske sodniške funkcije.

Pismene prijave je treba poslati do dne 15. februarja na naslov: C. O. N. I., Ljubljana, Bleiweisova cesta 1a, II. nadst.

V primeru, da bo dovoljeno število prijav, bodo objavljeni datum, ura in kraj predavanja v »Jutru« in »Slovenec«.

— Predsednik.

Z Gorenjskega

V Vrbskem jezeru je utonil. Te dni je hotel neznani človek prekoratič! rahlo zamrzlo Vrbsko jezero na nekem ozkem odseku. Led se mu je udri pod nogami in mož se je obupno boril, da bi se rešil iz vode. Ljudje, ki so ga videli, so brž oklicali na pomoč čeznike in gasilce, ki so res tudi prišli k jezeru, vendar nesreč-

niku niso mogli pomagati. Pretanki led ni dovolil nobenega približanja in tako je sl. romak utonil. Oblastva poizveduje, kdo je nesrečni utopljenec.

Prof. dr. Finsterer je predaval v zdravniških tečajih v Celovcu in v Beljaku je predaval prof. dr. Finsterer o recidivnih težavah po operaciji žlečica in o njih zdravljenju. Obeh njegovih predavanj, ki sta bili zelo dobro obiskani, so se udeležili tudi gorenjski zdravniki. Celovski dnevnik pravi, da so zdravniki z veliko pozornostjo sledili izvajanjem slavnega kirurga. Njegovo predavanje je poglobilo razumevanje in sodelovanje med operaterjem in zdravnikom, ki so bolnika že zdravili ali pa se mu zauzajo po operaciji, s čemer se goji ljudsko zdravstvo.

V Kranju so se poročili: tekstilni merilec Miha Planinc in Ana Mohorjeva, nameščene socialnega skrbstva Vinko Brenk in Vera Zemljarijeva, tekstilnik Franc Bur in Julija Podobnikova, mizarski poslovođa Viktor Pangerc in Pepca Mohorjeva, trgovski sodnik Ignac Vaport in Terezijska Daberejeva, fotografski pomočnik Marjan Anžek in Ana Bukovnikova, kmetovalec Anton Muri in Ljudmila Virnikova, mizarski pomočnik Franc Teržan in Marjana Koširjeva, zapisovalec Franc Fiedler in Danica Uršičeva, občinski uradnik Gabriel Mohor in Marija Svetina, železostrožar Stanko Janežič in Veronika Čarmanova, mizarski pomočnik Jakob Pungaršek in Marija Oreškova, gradbeni delavec Anton Koščakar in Ana Hohnječeva ter kmetovalec Janez Fajfar in Marija Trojerjeva.

Poulična zbirka za zimsko pomoč, ki je bila prirejena preteklo soboto in nedeljo, je potekla v znamenju globoke resnosti, s katero se Nemčiji spominja Stalingrađa. Tokrat niso prodajali nikakih odkupnih značk. Ne godba ne petje nista vzpodbujala prebivalstva k darežljivosti. Kajti — pišejo listi — kaj naj bi pomenile značke in vzpodbude sprčo največjega dogajanja, kar jih pozna zgodovina!

Iz Spodnje Štajerske

60 letnico je praznoval v Gradcu spomniščajni rojak študijski svetnik Alojz Hainischegg, ki ga listi častijo kot enega izmed najboljših poznavalcev nemške pesništva. Priredil je že mnogo večerov nemške poezije. V graškem ljudskem vseučilišču prireja nemške govorne tečaje. — V Mariboru pa je 6. t. m. praznoval 75 letnico b'viš ravnatelj nekdanjega mariborskega Kreditnega zavoda Josef Peyer. Pozna ga ves Maribor. Zavod se danes imenuje Ljudska banka.

Merjasec jo je napadel. Na veleposessu v Limbušu je hud merjasec napadel 22 letnega gospodnjaka pomočnika Ano Slekovecovo in ji zadal nevarne rane s čelani. 34-letna Berta Filipičeva iz Maribora je pa prišla pod avto in dobila hude poškodbe na glave. Janez Kesar z Meljske ceste se je ponesrečil pri delu in si zlasti ranil levo koleno. V Lopatniku pri Dobri se je pri prometni nesreči poškodoval 50 letni Franc Zabukovec. 27 letni sprevednik Janez Markovič iz Nove vasi je bil nevarno ranjen v levo. Desnica si je pri padcu zlomila 53 letna Marija Turšičeva s Pobrežja. Poškodovanci se zdravijo v mariborski bolnišnici.

O brežiškem okraju je objavil prof. dr. Hans Pirchegger v nedeljski številki mariborskega dnevnika daljši članek. Omenja pismo, ki ga je grajski upravitelj poslal 1. 1787 — torej pred 156 leti — takratni vladi. V pismu je obširno opisal kmetijstvo, ljudsko stanje in kmečko življenje v vsem brežiškem okraju. Pismo bo gotovo zanimalo tudi vse naše zgodovinarje in narodopisce. Maž se je pred 150 leti bal preobljudenosti. Dr. Pirchegger pa dokazuje, da se kljub naraščanju prebivalstva ni bati pomanjkanja ne v brežiškem okraju, ne kje drugod na Spodnjem Štajerskem.

V St. Jurju ob južni železnici je prišel zobozdravstveno prakso dent'st Franc Ština.

Kadar prodajaš ali kupuješ — preglej »Jutrove« male oglase!

Naročnikom „Dobre knjige“ na Hrvaškem

Iz Zagreba nam sporočajo, da so te dni končno dobili prve naročene romane tudi naročniki »Dobre knjige« v Nezavisni Državi Hrvatski. Vsi so prejeli norveškega pisatelja Gulbranssena krasno delo »In večno šume gozdovi«, večina od njih tudi švicarskega književnika Knittla sodobni roman »El hakim«.

Trdno upamo, da so s tem dokončno odstranjene začetne težkoče, ki so doslej ovirale dostavljanje romanov naročnikom »Dobre knjige« na Hrvaškem, in da bodo poslej tudi oni redno prejeli vse romane, kakor bodo izhajali. Ravno kar je kot četrta knjiga izšel roman »NESTANOVITNO SRCE«, nadvse zanimivo delo priljubljene italijanskega pisca Fraccarolija. V februarju bo sledil Jack Londonov roman »JERRY Z OTOKOV«, v marcu pa Jacobsenov zgodovinski roman »BORBA Z BOGOVI«.

Naročniki za »Dobre knjige« se sprejemajo v Nezavisni državi Hrvatski za pol leta, to je za šest zaporednih romanov. Ako bi vsem sedanjim naročnikom ne mogli dostaviti tudi prvih dveh romanov (»Tiha voda« in »El hakim«), ki sta medtem že razprodana, bodo prizadeti v zameno dobili sedmi, odnosno sedmi in osmi roman, tako da ne bo nihče oškodovan.

Naročnike sprejema še naprej tvrdka Press-Import, d. d., — Zagreb, Katančičeva 3, tel. 22557 in 22558. Naročnina znaša za šest knjig — vsak mesec izide en roman — samo 200 kun.

Vse naročnike »Dobre knjige« prosimo, naj nam oprostijo dodejanje začetne težkoče ter nam ostanejo naklonjeni tudi v bodoče in opozarjajo na naše lepo in cenoeno knjižno zbirko tudi svoje prijatelje in znance.

Tablete proti tatinski žilici

Praznoverje je pomagalo okradencu, da je dobil svoj denar nazaj

V neki vasi blizu Göteborga na Švedskem, kjer so ljudje še zelo praznoverni, si je bil neki kmet prihranil 1270 kron in jih spravil v nogavico. Nekega dne mu je bil pa denar ukraden. Z denarjem je izgubil tudi nekaj nakita in drugih stvari. Zaman se je obrnil kmet na orožnike, da bi tatu izsledili. Tri tedne so orožniki poizvedovali za njim, toda vse njihovo prizadevanje je bilo zaman. Končno je iznajdljivi kmet sklenil pomagati si sam. Odpeljal se je v Göteborg, kjer je odšel v lekarno in zahteval tablete, ki naj bi jih zavžil tat, da bi oslepel.

Lekarnarju je bilo znano praznoverje kmečkega prebivalstva. Posmehljivo je pogledal kmeta in odgovoril, da ima sicer sredstva proti raznim nadlogam in boleznem, proti tatinski žilici pa ne. Proti tatovom še ni pognalo iz zemlje nobeno zelišče. Kmetič je pa trdovratno vztrajal pri svoji zahtevi, češ da zdravniška veda ni mnogo vredna, če ne pozna niti sredstva, ki bi vzelo tatovom vid. On pa dobro ve,

da se dobe take čudodelne tablete. O njih mu je pravil že stari oče. Da bi se ga odkrižal, mu je lekarnar končno dal navaden uspalen prašek v tabletah in pripomnil lokavo, da bo najbrže to sredstvo, ki jemlje tatovom vid.

Ves vesel se je kmet vrnil domov. Tam je v krčmi pravil, da ima tablete, ki vzamejo slehernemu tatu vid, in pripomnil je, da bo že preskrbel, da bo moral zavžiti nevarne tablete vsak vaščan. Tako se bo pokazalo, kdo mu je ukradel denar. Vest o nevarnih tabletah in njihovi uporabi proti tatovom je imela presenetljiv učinek. Zeč nekaj ur se je zgledal pri okradenem kmetu priletel mož, ki je ves prestrašen priznal, da ga je ukradel on. Prinesel mu je nazaj denar in vse ukradene stvari, češ da se raje odpove vsemu, kakor da bi moral izgubiti vid. Kmet je brž napisal lekarnarju dolgo zahvalno pismo in mu v njem sporočil, da bo povsod priporočal njegove tablete, češ da so najboljše sredstvo, kar jih pozna medicina.

Za umor — poroka

Morilce kaznujejo skoraj v vseh državah s smrtno, samo nekatera afriška zamorska plemena imajo za umor kaj čudno kazen. Morilca prisliljo nadomestiti uničeno človeško življenje. Poročiti se mora z vdovo ali sestro svoje žrtve in živeti tako dolgo z njo, da dčbi otroka.

Grozdje v jamah

Vinogradniki dobro vedo, da je najslajše tisto grozdje, ki visi najbolj pri tleh. Zato pridelujejo v Iraku najplemenitejše grozdje v jama, izkopanih nalašč v ta namen. To grozdje daje tudi najzlahtnejšo kapljico.

Umrla nam je naša ljubljena soproga, dobra mama, gospa

Zupančič Marija roj. Kladnik

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 11. t. m. ob ¼3. uri popoldne z Žal, kapele sv. Janeza, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 9. februarja 1943.

ZALUJOCI OSTALI

FRANCE NOVŠAR:

3

Nemir srca ROMAN

Vse omizje je postalo živahno. Mladi študent se je vsem takoj prikupil in vsem se je zdelo imenitno, da so mogli biti v njegovi družbi. Nalivali so mu vina in določili Marto, da je za ta popoldan njegova.

Ko se je to zgodilo, je študent vprašal Marto po imenu. Zdaj se ji je zdel njegov obraz spet predurčen in nehoti ga je skrivaj pogledovala. In ko mu je povedala svoje ime, ga je izgovorila tiho, skoraj sramežljivo. Njene ustnice so šepetale.

Ni bilo mogoče, da bi mu ušlo njeno vedenje. Rudolf je kmalu opazil, da nima opravka z navadnim kmečkom dekletom. Par kratkih, drznih misli mu je šinilo skozi možgane, a njegov pogled je medtem presodil njeno postavbo. Bila mu je všeč.

Odšel je sklenil vso svojo pozornost posvetiti njej. Ne da bi hotel pri njej doseči ljubezen, ta stvar za njega ni bila tako važna, bolj zaradi zabave si je želel, da bi si jo za trenutek osvojil. Če jo je gledal, kako ji je žarel obraz in kako so ji plale prsi, se ni mogel otrestiti misli, da se je z njo nekaj zgodilo, nekaj, česar on ni hotel. Rudolf Zidarič pa ni utegnil preveč natančno razmišljati o tem. V svoji duši je bil še premlad, da bi se spuščal v globine in podrobnosti, dasi so ga včasih zamikale.

S svojimi triindvajsetimi leti je bil sicer zadosti resen in za takšnega so ga imeli tudi vsi prijatelji, vendar pa mu je bilo lahko, veselo dijaško življenje bolj pri srcu. Kar je v gimnaziji spoznal deklet, ki so ga zaradi legega obrazca in postave kar oblegala s pisemci skromnih žensk, je vse v hitro hitrem času odpravil. Bil je človek, ki se je zelo naveličal vsake stvari. Tudi njegovo navdušenje je bilo mlačno, tako da je bil s to mlačnostjo bolj podoben starcu kot pa mladeniču z drznimi načrti za bodočnost. Kar je dekleta privlačilo k njemu, je bilo poleg njegove lepote tudi ugajen nastop. S svojim prijetnim glasom je dosegel vse, kar je hotel. To mu je bilo v življenju kajpa dobrodošlo, saj je bil brez staršev in sorodnikov, tako rekoč sirota na svetu in se je moral za ves uspeh v življenju zahvaliti le sebi. Od tod je izvirala tudi njegova samozavest, ki ga je napravila nekoliko bolj zrelega in resnega.

»Lepo ime imate, gospodična Marta,« je rekel po kratkem molku in jo pobožal po roki.

Zardela je.

»Ali imajo v Ljubljani to navado, da gospodje božajo ženskam roke?« je vprašala nedolžno.

Ne da bi se zmedel, je odvrnil.

»Morda ne, toda pri meni je to le znak prijateljstva.«

»In če ne zaslužiš našega prijateljstva?« se je šalila.

»Ko se ljudje spoznamo, ne vemo, kdo zasluži, da mu darujemo dušo. Se le dolgo dolgo živimo s kom, nam postane jasno, ali smo izbrali dobro ali ne. Ali ne?«

Marta je zamišljeno pokimala in se ozrla po svojih tovarišicah. Tedaj šele je opazila, da sta ostala sama. Vršil se je drugi ples.

Rudolf je vstal in se narahlo priklonil.

»Ali mi dovolite ta valček?«

»Rada,« je odvrnila, a pri tem ji je pogled nehoti ušel k Jerneju. Bil je obrnjen s hrbtom proti njuni mizi.

Premagala je tesnobo, ki jo je obšla, in odšla z njim na plesišče. Težko je brzdala svoja čustva, ki so se Rudolfa že oklenila kot novega znamenja življenja.

Ko sta se zavrtela, jo je privil k sebi in ji dejal:

»Izvrstno plešete, Marta!«

»Ah, ne, ne!« se je v zadregi branila.

»Nimam navade, da bi lagala, Marta.«

»Verjamem vam.«

Godci so kar naprej igrali poskočne. Plesalo je vse, kar je moglo. Skozi sijajne drevesne krošnje se je vsipalo sončno razkošje na razgrete, potne ljudi.

Kako lahko je ob takim sončnem dnevu najti nekoga, ki bi prisluhnil glasu tvoje duše! Tudi Marta je to začutila. Strmel je v plesalca in zadovoljstvo ji je igralo na licu. Saj je plesala s študentom! Njegov prejetni blebi obraz je zadobil rožnati nadih. Marta je tesno objemal in razgreta sapa mu je uhajala iz ust.

Zamaknjeno ga je poslušala.

»Marta, verjemite mi, da mi nudite po pustem mestnem življenju prijetno spremembo. Že dolgo nisem plesal s tako dobro plesalko. Ali mi obljubite tudi prihodnji ples?«

Odgovarjala mu je z očmi.

Da, da. Pristavila je. »Danes se hočem naučiti plesa.«

Pritisnil jo je še bolj k sebi in ji dejal.

»Ta dan mi bo lep spomin na vas.«

Prepuстила se mu je popolnoma, da jo je vodil po plesišču. Bila je lahka kakor ptica in duša ji je vriskala.

Godba je utihnila in vrnila sta se na svoj prostor. Marta je bila zasopla in rdeča, naglo je izpila čašo vina in ji popravila kite, ki so se ji bile razpletle.

Rudolf pa je ostal kot prej miren, le svoj stol je primaknil bliže k njej, da jo je mogel gledati iz večje bližine. Družba pri mizi je že opazila Martino vedenje in nekatera dekleta so si nekaj skrivoma zašepetala. Vendar pa so bili vsi toliko glasni in sami s seboj ter s pijačo zaposleni, da Marte in Rudolfa skoraj niso več opazili.

Prijel jo je za roko in jo za hip zdržal v svoji. Marta mu je hotela reči, naj tega ne dela, toda moči ni imela toliko, da bi se uprla rokam, ki so ji gladile njene prste. Bila je kakor začarana.

Rudolf ni bil človek brez fantazije. Na svetu je spoznal že nekaj ljudi, na katerih je preizkušal uspehe svojega nastopa in govorjenja. Čeprav se je teh ljudi in njihove duševnosti držal par malo-mestne Ljubljane, so bili vendar vsi v svojem bistvu globoko človeški. Rudolf je že zelo mlad spoznal umetnost osvajanja ljudi. Njegov smehljaj je bil sicer priučen, toda podajal se mu je tako, da ni nihče niti podvomil o njegovih pristnosti.